

UIT GENADE ZALIG GEWORDEN

KORTE LEVENSSCHETS VAN

JAN GEENSE

GEBOREN 30 APRIL 1848 TE IJERSEKE

OVERLEDEN 8 OCTOBER 1933

TE NIEUW-LEKKERLAND

DOOR HEM ZELF BESCHREVEN

Uitgave: De Westfriese Boekhandel, Ede.

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2007

De Lezer Heil.

Op de vriendelijke drang van familieleden en trouwste vrienden van Jan Geense, wil ik gaarne met een kort woord bij de lezer inleiden het door de overledene nagelaten werkje.

Het heeft de Heere naar de rijkdom Zijner genade behaagd onze vriend Jan Geense niet alleen te trekken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, maar hem ook, bij de bevestiging van zijn verlossing in Christus, gedurig te verlenen een leven uit Hem. De oefeningen des geloofs zowel in het geestelijk als in het natuurlijk leven, deden hem opwassen in de kennis van Christus. Moeilijk kan in woorden worden omschreven de plaats die hij onder het volk van God innam. En voor de kerk én voor ons land is zijn heengaan een groot verlies. Niet dat Geense iets van zichzelf vermocht. Ook hij was een gevallen Adamskind en na ontvangen genade vol gebreken. Maar de Heere verwaardigde hem de nood van kerk en land in den gebede te dragen. Meermalen stond hij in de nachten op, om zijn God en Vader aan te roepen, als zijn ziel vanwege de toestand van ons volk in bange nood verkeerde. Och, had Nederland meer bidders!

Door zijn tochten als schipper was Geense alom bekend. Sinds 1904 werd hij door een zwaar lichaamsgebrek genoodzaakt aan wal te gaan. Met winkelen mocht hij in zijn onderhoud voorzien. In 1917 moest hij zijn tweede vrouw missen; anderhalf jaar daarna zijn oudste dochter, Jozina en in 1932 Janna. De beproevingen bleven hem dus niet gespaard, maar zij dienden mede tot de oefening des geloofs en bonden hem nauwer aan de Heere. De vrucht daarvan werd openbaar in een godzalig leven; een leven, arm in zichzelf, doch rijk in God, in Wien hij zijn hulp en sterkte vond.

Woensdag 27 September 1933 werd Geense door een beroerte getroffen. Weer tot bewustzijn gekomen, getuigde hij van zulk een vereniging met de weg des Heeren, dat het hem goed was, wat de Heere deed; hetzij hij herstellen dan wel sterven moest. De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat vervulde zijn ziel, naar het Woord des Heeren: „*Vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u; niet gelijkerwijs de wereld die geeft, geef Ik hem u*”. Zaterdagmorgens viel onze oude vriend in een slaapberoerte, waaruit hij niet weer ontwaakte.

Zondagmorgen 8 oktober 1933, heeft hij de loop geëindigd en is hij ingegaan in de heerlijkheid, welke hem en al Gods uitverkorenen bereid is, naar het welbehagen des Vaders, in het bloed van Christus, door de Heilige Geest, Hem, Die op de troon zit en het Lam eeuwig en volmaakt lof en eer en heerlijkheid te geven.

Donderdag daaraanvolgende had de ter aardebestelling plaats. Een groot getal vrienden en kennissen had zich naar Nieuw-Lekkerland begeven. Aan de geopende groeve spraken de vrienden W. Blaak van St. Philipsland, Pleun Kleijn van Rotterdam en J. Vijverberg van Rhenen. In twee familieschepen vergaderden zich nog velen nadat de dodenakker verlaten was.

De Heere moge de lezing van dit eenvoudig geschrift dienstbaar maken tot eer van Zijn Naam en tot heil veler zielen.

Gaarne verblijf ik uw geringe dienstknecht om Christus' wil, U Gode bevelende,

Rotterdam, februari 1934.

Ds. G. H. KERSTEN.

Het is in mijn hart gekomen, om eens op te schrijven, wie God de Heere voor mij, alles verzondigd hebbend Adamskind, geweest is tot op dezen dag. En dat niettegenstaande al mijne zonden en verdorvenheden en met mijn hinkende voeten. Want tot hinken en zinken ben ik steeds gereed. Voor de Heere zijn mijn verborgen zonden niet verborgen en mijn grote euveldaden en woelingen van het vlees. Ik moet wel bekennen, dat er geen mens is, die meer reden heeft om zijn neus in het stof te steken en te bukken voor de hoge God, dan ik.

Naar Gods eeuwige raad ben ik geboren te Yerseke, 30 april 1848. Mijn moeder heette Jozina Pekaar. Mijn vader was Jan Jacob Geense. Naar 's Heeren Woord ben ik in zonden ontvangen en geboren. Zo ben ik opgegroeid en heb ik voortgeleefd tot mijn 17e of 18e jaar. Ik diende de wereld en dronk de zonde in als water. Als de zwijnen slobberde ik het vuil der zonde op; hoe vuiler, hoe lekkerder. Tegen alle vermaningen, die de Heere mij door Zijn knechten gaf, rende ik door, zondag en werkdag. Het was, zoals David zegt: „Des nachts is kwaad zijn overleg”.

Zo is het, om boosheid te bedenken en dan te doen. Wij zijn van nature geheel onder de heerschappij der zonde, door onze diepe val in onzen stamvader Adam, in het Paradijs. In de val hebben wij God de rug toegekeerd en zijn wij de duivel en onszelf geheel toegevallen. Wij hebben het beeld Gods verloren en satans beeld aangenomen. Uit onze standplaats zijn wij uitgevallen en uit de gemeenschap Gods. Zonder God zijn wij in de wereld en wij verharden in het kwaad. Zoals Ezau zijn eerstgeboorterecht verkocht en geen plaats des berouws vond, zo zal niemand ooit tot berouw komen, als de Heere hem niet opzoekt. Dood zijn wij door de misdaden en de zonden en gans bedorven. Alles in ons is besmet; verstand en wil; gehoor, gezicht; gevoel, ja geheel de mens, inwendig en uitwendig. Wij zijn boos en onze vruchten zijn kwaad. Hoe zal een Moorman zijn huid veranderen en een luipaard zijn vlekken? Zo min zullen wij goed doen, die geleerd hebben kwaad te doen. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. In de vijandschap leven wij voort, voldaan in onszelven, en wij merken niet op om aan God te gedenken.

Maar nu is er een tijd in Gods eeuwige raad, waarin Hij degenen, die in Zijn handpalmen zijn gegraveerd, komt op te zoeken. Zulke boze en zondige schepselen wil God naar Zijn vrijmachtig welbehagen redden van het verderf. Hij trekt ze door Zijn Geest en door middelen die Hij verordeneerde; en Hij leidt ze op wegen, die zij niet wisten.

Ik heb ondervonden, dat ik zo goddeloos geleefd en in de dienst der wereld gewandeld heb, naar mijn eigen zin en lust, onder de macht en heerschappij der zonde. Naar de vermaningen, die ik soms in mijn consciëntie kreeg, hoorde ik niet. Zo was het op een zondag, dat ik mijn geweer met kruit en lood in de roeiboet nam, om te gaan jagen. Ik deed dat gaarne. In jagen en vissen had ik een bijzonder vermaak, en ik kon het nogal goed, wat mijn boze lusten niet weinig aanwakkerde. Ik ontzag noch het gebod Gods, noch dat van de mensen. Ik voer dan op Gods heilige dag naar de plaats waar de eenden zaten, n.l. op de schorren. Heel zachtjes sloop ik naderbij, om ze binnen schot te krijgen. Toen schoot ik op een eend; doch hij vloog niet weg; ik laadde gauw, maar de vogel bleef ongedeerd zitten; voor de derde maal schoot ik, met hetzelfde gevolg. De eend trok zich er niets van aan. Toen greep het mij aan. Ik werd benauwd. Ik merkte Gods ongenoegen over mijn doen op Zijn dag. Toen ben ik aan boord gegaan van de roeiboet. Ik durfde sindsdien Gods dag niet meer zo doorbrengen. Er was een vreeze in mijn consciëntie gevallen. Zo was het en zo bleef het. Maar ik leefde er voorts bij heen.

Van mijn vader moest ik naar de kerk. O, ik brandde daartegen. Als ik een woord of wat gehoord had, ging ik weer weg. Het is gebeurd, dat ik naar de herberg liep, tot die tijd, dat mijn consciëntie bezwaard werd.

Eens brak ik met mijn wereldse vrienden bijzonder in het kwade door. Wij waren op des Heeren dag naar Hansweert geweest en hadden gedronken en gezongen. Ik had een 25 droge haringen aan een wis gerist en als een sjerp rond mijn hals gehangen. In een herberg verruilde ik die weer voor thee met suiker. Alle herbergen zijn duivelsplaatsen. Daar geschiedt zelden iets goeds. Maar ik zocht er mijn vermaak. Beestachtig is de mens. Hij is uit de vader der duivelen.

Toen is mijn broer Philip ziek geworden. Hij heeft het water gekregen en is gestorven. Ik stond bij zijn ziekbed en werd bepaald bij de dood en dat ik voor God moest verschijnen. De dood achtervolgde mij. Het was altijd, alsof ik sterven moest. O, ieder ogenblik kon het laatste zijn. Toen geraakte ik aan het schreien en wenen. Weg waren toen al mijn atheïstische gedachten. Ik had in mijn goddeloosheid een toverboek gekocht, om kunsten te maken. Maar toen heb ik het boek verbrand. Alle plezieren van de wereld moest ik nu verlaten; ook mijn kameraden, met wie ik gelopen en gedronken en gevochten had.

Toen mijn zonden mij werden voor ogen gesteld en de korthed van mijn leven en ik gedurig dacht, zo maar ineens voor de Heere te moeten verschijnen, toen liet ik al de zonden en de wereldse vermakelijkheden varen. Ik moest leren bukken voor de hogen God. Ik kon niet anders dan mijn af gelegde weg betreuren en bewenen, zodat mijn leven weg droop. Spreken deed ik zelden. Nu sloeg ik niet één predicatie meer over. Als ik er maar komen kon, hoever ik ook lopen moest, ik ging naar Ds. Bakker of Ds. van Dijke of elders, waar ik de waarheid horen kon. Vrede en rust vond ik echter niet. De een zeide: „Hij heeft de tering, of een andere kwaal“; een ander riep: „dat ik verlopen was in de zonde“. Mijn bevalligheid ging weg als een mot. Ook mijn opschik moest er aan. Ik had twee zilveren oorringen, maar ik moest ze afleggen. Mijn gepoetste schoenen en mooie kleren veranderden in zak en as. Berouw en boetvaardig wenen waren nu mijn kleding. Ik zocht gedurig de eenzaamheid, om te klagen en te zuchten. Dan nam ik Gods Woord om te doorzoeken of Smytegelt. Zo wisselde het lezen en knielen voor en roepen tot God elkander dikwerf af.

Eens op een Zondag ahen wij met het schip te Wemeldinge, aan de Zeedijk. Daar moesten wij brikken lossen. Mijn vader was thuis bij moeder; ik was toen alleen. In het achter-onder zat ik weder te wenen over mijn zonden en ellenden. Daar kwam de Heere met Zijn liefde mij geheel in te nemen. Ik kon mijn ganse hart uitstorten met een hartelijk berouw en leedwezen. Ik maakte daar met de Heere een verbond en zwoer alles af, wat in de wereld was; alle zonden en lusten. Ik koos door die liefde God hartelijk en levendig tot mijn God. Ik zwoer Hem te dienen en te lieven en gaf Hem hart en hand. Met mijn ogen en handen en voeten maakte ik een verbond om op geen ding acht te geven, dat zonde was. O, wat was het oprecht in mijn hart, om zo te doen en zo te leven, als de Heere behaagde. Ik bemoeide mij met niets van de wereld. Ik was toen tussen de 17 en 18 jaren oud. Daar had ik wel altijd willen zitten. Het kan beter ondervonden worden, dan in woorden uitgedrukt, wat het is, voor God hartelijk te wenen en berouw te hebben, dat wij tegen de Heere gezondigd hebben, en zo nauw en teer te leven naar alle geboden Gods. Geen zondige daden of gedachten mochten vernachten in mijn binnenste; ik was nooit stil, doch altijd bezig met bidden of lezen en met het gebruik der genademiddelen, die God gegeven heeft. Mijn hart werd week gemaakt en was als water. Dus kon ik het in de zonde niet houden; daarentegen had ik een brandende begeerte tot alle Gods geboden en instellingen.

Op zekere tijd kwam met levende kracht het woord in mijn ziel: „Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandel, die u van de vaderen overgeleverd is, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam." O, toen was het, of alles brandde van de liefde tot Christus. Ik mocht het toen geloven, dat het Zijn werk was en dat ik het zelf niet had gedaan. Een vlam Zijner liefde was in mijn hart, van de kopende liefde van Christus. O, wie zal die liefde ooit kunnen uitspreken. Hij heeft Zijn volk gekocht naar ziel en lichaam beide. Het kwam met kracht mij voor: „Zo verheerlijk dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn". Ik mocht mij gedurig aan Hem overgeven door Zijne liefde. Geen zondige gedachte kon ik in mijn hart verdragen. Die moest ik hartelijk bewenen en belijden.

In de betoning dezer liefde leefde ik al voort, gesterkt door de dierbare beloften, die mij werden toegepast. Spot en smaad van de wereld deerde mij niet. Als ik op de spotters zag, dan was het: „Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen, en broeders en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn". Dan was alles wat mij aangedaan werd maar een lichte last. Hoe aangenaam is het, om zo te mogen verkeren, dag en nacht; om aangedaan te zijn met een honger en dorst naar God en Christus en nooit stil te wezen. De liefde is sterker dan de dood. Ik had er niet om gegeven, al hadden ze mij ter dood gebracht. O, die innige liefdebetrekking en zielsuitlatingen tot de Heere Jezus, waarin ik ongeveer een jaar leven mocht, kan ik in geen woorden uitdrukken. Voor de wereld was ik onbekwaam. Als wij laveerden, dan liet ik gauw de fok over en dan vluchtte ik in het vooronder, om mijn knieën te buigen. Draaide vader het roer weer, dan hoorde ik de fok slaan, die ik dan gauw los gooide, om daarna weder in het vooronder te gaan. Zo bracht ik de tijd door. Wat een kostelijke tijd was dat. Het was de weldadigheid der jeugd en de liefde der ondertrouw.

Toen echter is een dag naar Gods eeuwige raad en voornemen aangebroken, die ik nooit had verwacht. Want de mens kent de Heere niet, al leidt Hij hem: „Ik zal u gorden, zegt de Heere, hoewel gij Mij niet kent".

Mijn vader was beurtschipper van Waarde in Zeeland op Rotterdam. Wij voeren veel goed en hadden nog een knechtje aan boord, een kind van mijn moeders broer, genaamd Philip Pekaar. Deze is in Zuid-Amerika gestorven. Zo waren wij van Rotterdam afgevaren en des Woensdags of Donderdags te Dordt gekomen. Ik weet van alles niet zo juist meer dag en uur, daar ik 57 jaar oud ben nu ik gedachte gekregen heb, om hetgeen de Heere aan mij ten koste gelegd heeft op te schrijven.

Te Dordrecht dan lagen wij aan de Vuilpoort tussen vele Zeeuwse beurtschippers in. Daar moesten wij ons goed ontvangen. Met de kop van het schip lagen wij tegen de wal en de loopgang over steven voor de ontvangst van de boodschappen. De een bracht touw; de ander 5 pond tabak of een kistje suiker; of een kar kalk of ijzer. Al deze en andere boodschappen werden aan boord gebracht voor de winkeliers en burgers te Waarde. Wij bleven te Dordt tot de volgende morgen.

Weldra riep de tijd om te rusten en begaven wij ons te bed, hopen de volgende dag te doen, wat de dag mede bracht. Ik had voor mijn ziel niet anders geleerd, dat wat ik hiervoor heb medegedeeld. O, wat was dat een dag, die toen aanbrak. 's Morgens, bij het openen van mijn ogen verscheen de Eerste Persoon in het Goddelijk Wezen mij, voldoening eisend naar Zijn recht. Nog nooit had ik recht gezien, dat mijn schuld nog open stond. Hoe vreselijk was mij dit gezicht. Toen kwamen deze woorden mij voor: „Komt dan en laat ons tezamen richten, zegt de Heere". O, hoe klaar zag ik, dat God van Zijn recht niet kan afstaan. Dat recht moet voldaan worden, door onszelf of door

een ander. Zelf kunnen wij niet betalen, zelfs niet één kwadrantpenning. Ik riep maar: „Nu is het eeuwig verloren“; en ik had gedacht, dat ik behouden was.

En er was geen uitstel. Ik zag mij tussen al die schepen in en zei: „daar zal de stad nog van gewagen“. Ik wilde de touwen losmaken en het schip op stroom duwen zeggende: „Heere, doe wat goed is in Uw ogen“. Mijn vader en ons knechtje gingen beiden aan wal, zodat ik alleen overbleef. Ik heb het schip toen voor anker gegooid en ben toen in het ruim gaan liggen. Daar riep de Heere mij om met mij, arme stof worm, te onderhandelen. En daar heb ik gelegen en gekropen tot de middag gelijk een worm. Ik dacht niet anders dan vertreden te worden. Hoe dichter de Heere bij kwam met Zijn vlekkeloze majesteit en heilige tegenwoordigheid, hoe meer ik begon te beven. Het werd middag en ik zat te beven voor die grote Rechter van het Heelal. Toen plaatste de Heere mij in het paradijs in Adam, in wie ik gerekend was en om wiens zonden ik der verdoemenis was onderworpen. Ja, mijn gehele leven was vol blinkende zonden en getuigde tegen mij tot op dit ogenblik toe. Ook kreeg ik klaar te zien dat ik niet anders had gedaan en gepoogd om mijzelf met God te verzoenen. Alles wat ik had, viel als grond onder mijn voeten weg, want geen mens zal door zijn werken gerechtvaardigd worden voor God. “Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in hetgeen geschreven is in het boek der wet dat hij het doe.” God kan Zijn heiligheid niet om onzentwil verloochenen. En dat wil de ziel ook niet. Zij keurt Gods rechtvaardig vonnis goed en krijgt Gods deugden lief boven eigen zaligheid, althans dat was mijn laatste woordje, arme stofworm die ik ben, *dat ik liever verloren ging, dan dat Gods deugden zouden geschonden worden*. Door de deugden Gods kreeg ik de deugden Gods lief, niet wetende hoe het vonnis vallen zou. Geen mens weet het die het niet geleerd heeft van de hemel, God lief te hebben in het gezicht van het eeuwig oordeel des doods.

Maar o, in het onverwachte als een licht nooit om uit te spreken, openbaarde de Heere Zich Zelf aan mijn ziel in de tussenkomende Borg, met zulk een alles verlichtende kennis in mijn hart, die mij als een wolk overschaduwde. De Heere nam al mijn erf- en dadelijke zonden van mijn ziel weg alsof ik nog nooit één zonde gedaan had. Hij zag mij aan in het eeuwige Lam in genade en gunst. Hij plaatste mij uit de dood in het leven, en schonk Zijn vrede in mijn hart en nam mij op om in het heiligdom te komen door die levenden en verse weg in het bloed des Lams. O! die uitstorting van die eeuwige liefde Gods doortintelde het hart. Hier is het nu dat de liefde Gods alle vrees verdreef. Het lieve getuigenis bevestigde de weldaden aan mijn hart dat zeide: „Maar gij hebt de aanneming tot kinderen door welken wij roepen: Abba Vader“. O! toen zeide ik: *mijn lieve Vader! Hoe zijt gij mijn Vader geworden*.

En de Heere leidde mij in de stille eeuwigheid dat Hij gedachten des vredes over mij gehad heeft en niet des kwaads. Hij gaf mij snoer en staf en zegelring en beloofde mij dat Hij mij zou leiden naar Zijn raad. De blijdschap en de vrede die ik daar kreeg, kan ik nooit in woorden uitspreken. Het was of van mijn ogen eensklaps de schellen wegvielen. Door de verlichting van mijn ziel en mijn verstand zag ik alles anders dan tevoren. Nu was alles dat in de rondte was Gods schepping, waarin des Heeren heerlijkheid blinkt. Het was of alles mij toelachte, zelfs de dieren des velds. Het groene loof stak blijde de kop omhoog. Hoe menigmaal ben ik van blijdschap opgesprongen in de God van volkomen heil en zaligheid. Die kussen van Gods mond; ik was hemelgezind gedurende langen tijd. Ik zeide: *Heere, nu zal ik nooit meer twifelen, nu mijn berg door Uw goedgunstigheid is vastgezet*.

Maar ach, de mens weet niet van hoedanige geest hij is. De Heere weet een stofworm ook wel van zijn kwalen van zelfverhoging te genezen. Bleef onze ziel maar in die vernedering bij God gelegerd, de duivel kan dan in de ziel niet komen; de poorten zijn

voor hem gesloten. Kwam hij mij dan aanvallen, dan zeide ik vrijmoedig: „vraag dat aan Jezus, voor Wiens rekening ik ben. Ik heb in dezen met mijn leven niet te rekenen". Dan kon hij door die poort van mijn ziel niet komen. O! wat een gelukkig leven is het in die zieltoestand te verkeren. Op die berg zou je graag tabernakeltjes maken. Maar o nee, ik ben er niet gebleven. Maar gedurende die tijd dat het God behaagde om nabij Hem te doen zijn, ging ik met de Heere om als een kind met zijn vader. Ik begeerde te mogen sterven, om maar bij de Heere te mogen komen.

Ik herinner mij nog dat er in die tijd een mens stierf die naar de hemel ging. En toen voelde ik een sterke jaloezie dat zij sterven mocht en ik niet. Indie tijd was mijn vader er helaas toe gekomen om 's Zondags wel eens te varen, en Gods dag te ontheiligen. Dat kon ik volstrekt niet doen. En als dat voorviel, bleef ik maar stil in het vooronder zitten wenen. Ik gevoelde wel dat ik naar het vlees mijn vader wilde gehoorzamen, maar Gods liefde en vrees voor Zijn heilige Naam en de uitgestorte liefde in mijn hart verwekte een liefde tot Gods geboden die dit alles overtrof. Noch klappen, noch vragen konden mij bewegen tegen Gods geboden te handelen. Ik gevoelde mij onder de verplichtende verbintenis door de liefde Gods om Gods recht te doen. Niet om te betalen en God te verzoenen, maar omdat die verzoening door Christus is teweeggebracht. Uit die betrekkingen kon ik niet anders dan mij aan 's Heeren gebod onderwerpen.

Nadat de Heere mijn ogen geopend had, had ik zeer veel verdriet over het moeten varen op de dag des Heeren. Ik durfde het gebod van mijn vader niet weigeren en wenste toch het gebod Gods te gehoorzamen. Vandaar dat ik het roer van het schip vastklemde tussen mijn knieën - ziehier het wonderlijke - zonder het roer ook maar te bewegen, dreef het schip van Wemeldinge naar Rotterdam. Het zeil overzetten (giepen) werd mij door mijn vader niet opgedragen, uit vrees en vijandschap dat ik dan zou gaan bidden of uit Gods Woord voorlezen.

Wat mijn arme moeder betreft, die had ouders welke beide kinderen Gods waren. Maar genade is geen erfgoed. Zij is in Antwerpen, in die afgodische stad gestorven, waar ik ze mee mocht begraven.

De doorbrekende kracht om voor Gods gebod op te komen ontbrak alsoo ook bij mijn moeder, evenals bij mijn broers en zusters. Als het vrijdag of zaterdag was en mijn vader wilde dan naar Rotterdam varen, dan was het mij zeer bange. Ik wist wel dat wij daar vóór Zondag niet zijn konden en ik deed dan niets dan wenen en klagen, aan de troon der genade, dat ik nu weer die ontheiliging van Gods dag tegemoet zag. Ik begeerde dat de Heere mij daarvan verlossen wilde, al moest ik dan maar zo aan de dijk gezet worden.

Als ik op zekere keer weer zat te wenen voor de Heere en mijn hart voor Hem mocht uitstorten, kwam in eens in mijn hart, dat ik het hoogaasje krijgen zou dat in de kaai lag te Waarde en dat het eigendom van mijn oom was. Ik zag dat de Heere die schipper wegnemen zou en dat ik dan in zijn plaats moest komen. Ik werd ontroerd, en dacht dat dat uit mijn boos hart voortkwam. De duivel bleef met zijn bestrijding ook niet achter. Ik riep uit al mijn benauwingen tot de Heere dat Hij mij kende en dat ik een groot beest bij Hem was. Eer wij wegvoeren kwam ik mijn oom nog tegen en toen was het bij vernieuwing in mijn ziel dat ik hem niet dikwijls meer zou ontmoeten. Hij was een sterke man groot van postuur; hij leefde eertijds in de wereld en ik heb met hem nog meegedaan in mijn onbekeerde staat.

Wij voeren weg naar Rotterdam. Toen wij daar kwamen kreeg mijn vader een brief dat oom gestorven was. Ik bad of de Heere mij bewaren wilde dat ik nooit één woord

spreken zou van hetgeen in mijn hart was opgekomen. Mijn vader ging ter begrafenis te Waarde.

En daar werd nu overlegd, wat voor de weduwe moest gedaan worden. Besloten was dat de weduwe één derde van het schip krijgen zou, een der aanwezige schippers ook een derde en een derde zou dan zijn voor het onderhouden van het vaartuig. Maar de man die geld op het schip had, besloot het te verkopen. Zo is geschied, maar de weg daartoe is wonderlijk.

Middernacht kwam de schoolmeester naar de kaai te Waarde lopen zeggende dat hij door zijn vrouw gedwongen was f 100 aan mij te geven. Ik weigerde dat aanvankelijk, maar daar hij niet ophield vóór ik dat geld had aangenomen, heb ik het aanvaard. Nog diezelfde nacht (3 uur) ben ik naar mijn vader gegaan om hem die som ter hand te stellen, waardoor de koop doorging. Zo kwam mijn vader in 't bezit van het schip, terwijl de man die als schipper uitgedacht was, bij mijn vader aan boord kwam als knecht. *Ik zal anderen in de plaats van u stellen*, zegt God. Dat is geschied. Ik moest dus met dat schip varen. De Heere was mij nabij en ik heb veel tijd in het kotje van het schip doorgebracht. Thuis hadden zij mij liever niet, omdat er niets bij mij door kon. De Heere had dus aan mij gedaan, zo hij in mijn hart gesproken had.

Ik heb toen het bootje van mijn vader gekocht voor tweehonderd en vijftig gulden. Het geld moest er komen. Nu, de Heere heeft daarvoor weer wonderlijk gezorgd. Hu heeft hemel en aarde en zee en alle mensen in Zijn hand en al wat leeft en beweegt. Hem komt alleen de ere toe.

Ik had toen een zoontje van een weduwe aan boord. Dat knechtje leefde met mij mee; als ik weende, schreide hij ook. De omgang met mijn ouderlijk huis werd echter meer en meer afgesneden. Het gebeurde wel, dat 's zondagsavonds als ik uit de kerk kwam, de deur voor mij werd gesloten. De vermaningen om Gods dag niet te ontheiligen was men moede. Toen kreeg ik van de Heere een vrouw te begeren. Ik mag zeggen, dat ik met bidden en smeken alles van de Heere verkregen heb.

Hoewel ik nooit enig eigendom in de wereld heb gehad en nog niet heb, toch heeft het mij aan niets ontbroken. Ik leefde met de Heere als een kind met zijn vader. Er waren toen nog geen donkere wolken tussen Hem en mijn ziel. O, welk een vrijmoedige toegang had ik door die verse en levende weg, die het Lam heeft ingewijd door Zijn bloed.

Zo mocht ik dan van de Heere een vrouw vragen. Ik kwam achter Hem aan; Zijn raad en voorzienigheid is ondoorgrondelijk. Nu woonde tussen de kade en Waarde een boertje, wiens dochter Maria ik telkens tegen kwam als ik naar het dorp ging. Later is mij gebleken, dat zij haar hart op mij gezet had, eer ik daarvan iets wist. Haar ouders echter bemerkten dat aan haar en waren er zeer op tegen. Voor de natuur was aan mij ook niet veel begeerlijks. Ik was te fijn en bovendien dachten velen dat ik een kwaal had, of dat ik krankzinnig worden zou. Men sprak het in de dagen van de loting uit, dat ik in dienst wel opknappen zou. Maar de Heere hoorde mijn verzuchting en ik behoefde niet te dienen. Ik had het hoogste lot. De ouders van Maria besloten dan, om haar naar een andere plaats te zenden; zij moest gaan dienen. Maar de Heere is wonderlijk van raad en machtig van daad. Hij weet het zó te besturen, dat eerder heel de wereld omkeert, dan dat Zijn wil niet geschieden zou. Wat geschiedde?

De moeder van Maria had nog een broer die Jan heette. Deze had van mij horen spreken en daar hij niet gerust leefde, wilde hij mij ontmoeten. Daartoe kwam hij bij P. v. Noorden, zo heette de vader van Maria, thuis liggen. Hij had enig geld en behoefde niet een geheel jaar als boerenknecht te werken, hoewel hij zeer met

gierigheid behept was. Eenmaal te Waarde, kwam hij gewoonlijk 's nachts naar mij op de kaai. Ik moest dan met hem spreken over de zieltoestand.

Zekere keer kwam hij mij weer uit de kooi roepen. Toen kwam zijn geldgierigheid voor de dag. Hij vertelde mij, dat hij bij een roomse boer kon gaan werken en dan met St. Andries nog f 30 overhouden. Ik heb hem gewaarschuwd en gezegd, dat ik vreesde, dat hij voor f 30 een tweede Judas worden en de Heere verloochenen zou in dat roomse gezin en dat hij de verdiende penningen wel dubbel zou verliezen. Maar hij hoorde niet. Het was wel van een nietig Adamskind gezegd, doch ik geloof, dat de Heere mij onderrichtte. En het is ook uitgekomen. Hij was enige dagen bij de boer, toen hij pijn kreeg in de keel en moest weer naar zijn zuster terug. Dagelijks ging ik voorbij, tot eindelijk v. Noorden mij vroeg zijn zwager eens te bezoeken. Ik was daarover verblijfd. Jan was erg ziek. Ik zeide hem, dat hij nu zijn geld naar de dokter brengen kon, maar dat hij nog leefde en dat hij ook van deze ziekte niet zou sterven. Dat mocht ik geloven. De ziekte nam echter toe. Het werd tyfus met zware koorts. De Heere bond hem op mijn hart. Toen ik van de schorren van de Frederikapolder grond varen moest, mocht ik hem, terwijl mijn knechtje aan het roer stond, de Heere opdragen en vertrouwen dat hij zou worden opgericht. Ook de moeder en een zoon van 16 jaar werden met de tyfus bezocht en zijn beiden door de dood weggenomen. Ja allen werden aangetast, zodat er niemand in dat huis was. om de zieken te verzorgen. De Heere doet zoowel de plagen overerven als de zonde. Evenwel wil de Heere uit onbegrijpelijke goedertierenheid en liefde een armen stoppel bewaren. Hij is de almachtige God; niets is Hem te wonderbaar. Ik heb het bij deze zieken ook weer mogen ondervinden, dat Hij de Heere is en een vrije beschikking heeft over al wat leeft en beweegt.

Daar er niemand was om voor de zieken te zorgen, werd ik gevraagd des nachts te komen waken. Die vraag mocht ik voor de Heere brengen; ik verkeerde toen nog in een lieve geloofsvereniging en zoeten omgang met de Heere. De verzoenende kracht van Christus' bloed was in mijn hart en het delen in des Vaders liefde en gunst gaf mij een vereniging met Gods wil. Ik had er niets op tegen om te gaan waken; ik mocht zeggen: „Heere, mag ik blijven leven, het is goed; en mag ik niet, het is ook goed". De liefde Gods die in mijn hart was, dreef de vrees buiten. Als ik mijn schuitje los had, ging ik 's avonds waken. Ik mocht in het huis van v. Noorden over de mensen heen zien; ik boog er mijn knieën en ik bemerkte dat God hen onder beslag legde door de oordelen die in dat huis waren. Zo verkeerde ik daar vrij in de gemeenschaps-oefeningen tussen de Heere en mijn ziel, door het kostelijke bloed des Lams. Het duurde nog al geruime tijd.

Zekere keer klaagde Jan tegen mij, dat de dokter hem de medicijnen met vloeken gaf. Toen zeide ik: „Jan, hoe durf je dat apothekersgoed nog nemen; het is al vervloekt, eer je het gebruikt. Als je het blijft innemen zal je sterven. Bedank die dokter en neem een ander en de Heere zal je beter maken; maar voor vervloekte middelen kan ik niet tot God bidden". En Jan bedankte die dokter en nam dokter De B., die op Waarde woonde. Met die dokter geraakte ik wel eens in gesprek. Ik deelde hem mede, dat ik geloofde dat Jan niet zou sterven. Hij antwoordde echter, dat ik blind was in deze zaken en dat er geen kruiden voor deze vreselijke ziekte gewassen waren; het was maar, zei de dokter, omdat ik veel van Jan hield. Maar ik zag geen Jan en geen dokter en geen mensen, doch ik zag door het dierbaar geloof alleen de Almachtige, Die rijk is in barmhartigheden. Ik zeide dat Hij het doen zou. Nu, dat was voor de dokter en de oude baas v. N. en voor allen onmogelijk. Maar God heeft Zijn wonderen groot gemaakt en Zich om Zichzelf verheerlijkt door het Lam.

Doordat in die vreselijke bezoeking de mensen geen hulp konden krijgen, omdat ieder bang was voor de besmetting en ook nog de koeien moesten verzorgd worden, werd van N. genoodzaakt zijn dochter Marie terug te halen. O, wat is de Heere een wonderdoend God. Die ouders hadden gedacht een scheiding te maken tussen hun dochter en mij, maar de Heere bracht Maria weer thuis. Ik wist van die weg echter toen nog niets; later heeft Maria het mij alles verteld.

Op zekere keer dat ik weer in huis kwam, viel mijn oog op Maria, die aan de wastobbe stond; *en het was in eens in mijn hart dat zij mijn vrouw zou worden.* Ik gevoelde mij van dat ogenblik af aan haar verbonden. Het was als bij Adam. Toen hij uit zijn slaap wakker was geworden en een vrouw zag, zeide hij: „Deze is ditmaal been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees”. Zo was het ook bij mij. Maar ik sprak er geen woord over; doch ik bewaarde het in mijn hart, tot de bestemden tijd, *want alles heeft een bestemden tijd en alle voornemen onder de hemel heeft zijn tijd,* zegt Prediker. De Heere bestuurt onze wegen en leidt ons door Zijn voorzienigheid. Hoe lief en aangenaam is het met de hand des geloofs op Gods arm te mogen rusten.

In het huisgezin zat ik tussen de zieken in. In de ene bedstede Jan; in de andere vrouw van N. en op een krib van de gemeente haar zoon Pieter. Bij al die zieken werd mijn ziel niet ver van God; wat ik begeerde van Hem, dat wilde Hij schenken. O, wat kreeg ik diepe indrukken van nietigheid; en van de grote, lieve God in Christus. In die jubeltijd leefde ik, omdat ik de vrijlating in mijn ziel had ondervonden. De uitgestorte liefde Gods, die sterker is dan de dood en die vele wateren niet kunnen uitblussen, deed mij gemakkelijk bij de zieken verkeren. Toen ik een keer op Pieter zag, vroeg ik van de Heere of hij zou beteren of sterven. Als een teken begeerde ik dat, zo de jongen sterven moest, de klok in eens zou stilstaan. En toen ik mijn ogen opsloeg stond de klok stil. Een vreze viel op mij; ik zag de dood in huis komen. Het ongeloof en de satan vermochten toen nog niet zulk een geweld tegen mij te maken en toen 's morgens vader v. N. opstond, zeide ik hem dat Pieter zou sterven. Hij wilde er niet van horen en zeide dat hij wat beter was. Maar de Heere nam de jongen weg en ook de moeder. Beiden zijn de eeuwigheid ingegaan.

Zo bleef ik met Jan over, van wie de Heere mij beloofd had, dat hij beter worden zou. De ziekte duurde echter al drie maanden en het ging al achteruit. De dokter kon geen medicijnen meer geven. Jan kon ook niets meer innemen. Met een veertje werden zijn lippen vochtig gemaakt. Hij lag stil. Allen zeiden: „Er is niets meer aan te doen. Hij moet sterven”. Toen ik op een avond weer van mijn schuitje naar het huis van v. N. ging, stonden de huisgenoten en nog enige mensen voor de bedstede te wenen. V. N. zei tot mij: „Jan, hij is net gestorven”. Voorts vroeg hij, of ik 't aan de familie wilde zeggen. Dat nam ik op mij. Maria liet mij uit en schreide bitter; haar broer, haar moeder waren gestorven en nu haar oom. Ik zeide haar toen: „Schrei zo niet. Jan zal leven”.

Doch toen kreeg ik in eens een inwerpsel in mijn hart, dat ik maar een mens was; ik zag op mij zelf en niet op die grote en almachtige God. Toen vluchtte ik eerst naar de kaai. In mijn bootje viel ik op de knieën. Ik kreeg echter geen antwoord. Toen ben ik de boodschap gaan brengen aan de familie. Al biddende en roepende tot God ging ik die nacht. Het was van buiten en van binnen nacht. Maar o wonder! toen verscheen de Heere als een licht boven alle lichten; ik werd omringd met Zijn lieve tegenwoordigheid en deze woorden kwamen met kracht in mijn harte: „Heb Ik u niet gezegd, dat zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?” Het was of de almacht Gods in mijn hart was. Ik zonk in het niet daarover, dat God Zich door zo een liet verbidden. Allen gingen mede en ik liep achter hen aan, in mijn hart zeggend: „Nu zal

God verheerlijkt worden". Thuis gekomen, schaarden allen zich rondom de bedstede; zij begonnen ook te wenen. Ik stond te wachten wat de Heere doen zou. En o wonder! Jan deed zijn ogen weder open, hij leefde, en is van die ure af gezond geworden. Hij is nog in leven, nu ik dit schrijf, en is gehuwd en woont op het hofsteedje, waar hij ziek geweest is en als van de dood opgestaan. Eén van zijn kinderen heeft nog bij mij gevaren.

God is een God van wonderen. Ja, Hij alleen doet wonderen en anders geen. Alle goden der volkeren zijn afgoden, stomme honden die niet bassen kunnen; zij zien niet en horen niet. Maar Israëls God is alleen God, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft. Die was en is en wezen zal. Voor Hem zal alle knie eens buigen en alle tong zal Zijn Naam belijden. Gelukkig is hij, die hier Zijn Rechter om genade leert bidden en te voet vallen, voor die is hope van redding.

Nu, zo heeft de getrouwe Jehovah Zijn Woord tot mij gesproken, vervuld.

In het huis van v. N. sleet alles weg. Als Gods daden niet tot vernedering leiden, verhardden wij er nog onder. Hetgeen er echter voor mij was voorgevallen, bewaarde ik in mijn hart, tot na enigen tijd de gelegenheid zich opende en ik Maria vroeg, mijn vrouw te worden. Zij heeft mij' toen verteld, hoe zij gelegenheid zocht om mij te ontmoeten en het water dat zij gehaald had dikwijls uitgoot om ander te halen en mij weer te zien en wat haar ouders gedaan hadden. Wij maakten een verbond ónder hare belofte, dat zij hare vriendinnen, met wie zij des Zondags ook uitging, verlaten zou en naar Gods geboden wandelen. We bogen samen onze knieën voor God. Thuis kreeg Maria veel tegenstand, maar zij bleef standvastig in hetgeen zij beloofd had. Ik merkte dat het van de Heere was en wij hadden elkander lief. Zie nu eens de wonderlijke wegen des Heeren die Hij in Zijn voorzienigheid ons nietige mensenkinderen leidt. Geen mens kan scheiden wat God in Zijn eeuwige raad heeft saamgevoegd. Maar ook kan geen mens samenhouden, als God door de dood komt scheiden. Dat heb ik later ook weer moeten ondervinden. Het is elk mens gezet te sterven. Wat man leeft er, die de dood niet zien zal? Maar Maria is in de Heere gestorven en zij rust in het graf en wacht de zalige opstanding in die dag, die de Heere besteld heeft.

Nu wij samen een verbond gemaakt hadden moest ik haar vader vragen. Hij had wel een hekel aan zulk een fijne, maar hij durfde het toch niet weigeren, omdat hij te veel gezien en gehoord had. Ook mijn ouders hadden wel bezwaren, doch zij durfden ook niet „neen" zeggen. Zo is de dag gekomen, dat wij trouwden. Ik wilde eerst in de kerk trouwen, omdat ik het betamelijk vond eerst voor God en de gemeente en dan voor de wet te trouwen. Maar dat mocht niet. Zo is dus geschied. Te Krabbendijke heeft een ouderling ons huwelijk bevestigd, een man die van God geleerd was en nu reeds lang in de ruste is ingegaan. *Zij zullen rusten op hun slaapsteden en hun werken volgen hen. Zalig zijn de doden die in de Heere sterven van nu aan, zegt de Geest.*

Intussen was ik op enkele plaatsen met Gods volk in kennis gekomen. Dit geschiedde soms op wonderlijke wijze en reeds in het begin van mijn weg. Toen ik nog bij mijn vader aan boord was en in de zoete gemeenschap met de Heere leven mocht, gebeurde het op een maal, toen wij 's zaterdags te Rotterdam gekomen waren, dat ik een innige behoefte kreeg, om des Heeren lieve volk te ontmoeten. Ik ging al vragende of de Heere mij leiden wilde, de stad in, niet wetende waarheen. Ik zag geen huizen of mensen. Die het weet, verstaat het. Op eens viel mijn aandacht op een man en ik vroeg hem: „Vriend, is hier niet een gezelschap van Gods volk?"

„Gij zijt er geen vijf stappen vandaan", antwoordde de man; en hij ging voort: „Volg mij maar". Toen deed hij een deur open. Daar was een klein zaaltje met stoelen en

banken en een preekstoeltje. Hier gingen wij door. De man klopte aan bij de trap naar boven en riep: „Hier is iemand; hoe hij hier komt, weet ik niet; God heeft hem hier gebracht". Nu, dat viel mee. Het was mij daar als een plaats des hemels. Boven zat het vol van Gods volk. 's Avonds werd een godsdienstoefening gehouden, waarin de voorganger sprak over de woorden van Jacob: „De Heere is aan deze plaats een huis Godes".

Welk een zoete vrede vervulde mijn hart, toen ik weder naar boord ging. De Heere was in mijn hart. Een man aan boord wilde over de dingen der wereld spreken, doch er was geen plaats voor. Hij ging heen. O, ik wilde de Heere bij mij houden. Ik durfde nauwelijks gaan slapen, vrezend dat de Heere wegging. En zo ik in slaap viel en buiten de dadelijke lieve gemeenschap wakker werd, bevond ik mij zo ledig, dat ik niet rusten kon voor ik Hem gevonden had. Hij is een komende en gaande Jezus. Wonderlijk is de Heere in allen die Hem zoeken en van Hem gekend zijn.

Toen wij nu getrouwd waren kwam van stonden aan openbaar dat de diepe scheiding die er lag, niet geheeld was. Dat kon ook niet, want de dood kan met het leven niet verenigen. Uit de kerk bij mijn ouders thuis gekomen mocht ik meer over het geestelijk huwelijk spreken dan over het natuurlijke, zodat er waren die zeiden, even goed naar de kerk te kunnen gaan dan naar zulk een bruiloft.

Mijn vrouw moest bij haar vader blijven om het huiselijk werk te doen; ik at en dronk bij mijn ouders, wie ik gaf, wat ik verdiende. Geld hadden wij niet, want het kleine bedrag dat Maria toekwam door het sterven van haar moeder, kon niet worden uitgekeerd. Het duurde niet lang, of mijn schoonvader raakte het moede, dat wij in zijn huis verkeerden. Wij moesten er uit. Nu, ik begeerde dat ook, maar er was geen huisje en wij hadden niets, ook geen meubelen en geen cent. Ik moest dus wachten tot de Heere mij een woning beschikken zou. En dat is gebeurd.

Op een keer, dat Maria's vader weer zei dat wij er uit moesten, kwam juist een man binnen die een huisje aanbood. Zijn zoon was onderbaas geworden bij „Den gouden ploeg" in Sliedrecht. Het huisje van die zoon konden wij krijgen. Ik zag God er in. De Heere wilde zo onverwacht voor mij zorgen. Maar ik had geen stukje huisraad. Dat hinderde echter niet, want alles bleef in dat huisje; tafel en stoelen en kachel en baktrog en een kabinet, zelfs lepels en vorken. Alles mocht ik houden en met 25 cent per week betalen, uitgenomen het kabinet; dat was een erfstuk en wilde die man niet kwijt. Wat is de Heere toch wonderlijk in Zijn zorgen; ik had nu alles en geld had ik niet nodig. De verzorging Gods is beter dan alle rijkdom der wereld. God verzorgt zelfs in de woestijn, waar niets is en waar je met geld ook niets doen kunt. Ook is het de zorg Gods aangenaam en de Heere krijgt er de ere van, Die alleen Hij waardig is. De verzoening door Christus, waardoor de weldaden voor Gods uitverkorenen zijn verworven, maakt alles goed. Zo wij de liefde Gods proeven mogen in ons eten en drinken en alle goede gaven, is het bitter zelfs zoet. Want er is een Vaderlijke voorzienigheid over Zijn volk en een Rechterlijke over de wereld.

Heere, vermeerder mijn 'geloof en vertrouwen hierin, om alleen op U te mogen steunen, in het bloed des Lams, door de Heilige Geest.

Wij woonden dan in ons eigen huisje. Mijn vrouw werkte toen nog bij haar vader. Op een keer zei zij dat wij een oud kabinet konden krijgen, dat op de keetzolder lag, die voor kippenhok diende. Voor ons was het goed genoeg. Toen mijn vrouw het echter afgeschuurd had en zij het de timmerman in elkander had laten zetten, moesten wij er 25 gulden voor geven. Dat wilde ik niet. Vader had het eerst gegeven. Toen zette hij het op zijn dorsvloer te koop. Dat deed mij zeer en ik klaagde mijn nood de Heere. Ik

zeide: „Lieve Vader, nu hebben ze hetgeen wij gekregen hebben, dieflijk ontstolen. Gij kunt het hun smartelijk ontnemen. En ziet, de Heere liet het donderen en weerlichten en het sloeg in de schuur in, zodat kast en stro en schuur verbrandden. Ik heb er bijgestaan en zeide in mijn hart: „De Heere regeert". Hij toonde klaarblijkelijk Zijn ongenoegen over die daad.

Wij bleven arm naar de wereld. Bij de verwachting van de geboorte van een kind hadden wij geen geld in huis. Mijn vrouw zeide: „Vraag eens om 10 gulden ter leen", maar dat kon ik niet. Ik zeide: „wij zullen op God wachten en niet naar de mensen gaan". Ik geloofde dat de Heere uitkomst zou geven. Toen ik een keer van mijn knieën opstond, bepaalde de Heere mij er bij, dat ik 25 gulden zou krijgen. Hoe, dat wist ik niet. En wat gebeurde? Mijn eigen vader kreeg 's avonds bericht, dat zijn moeder gestorven was, die te St. Maartensdijk woonde. Ik moest mede ter begrafenis. Maar ik zeide, dat kan niet. Want ik had geen geld; ook zag ik tegen een begrafenis op. Het waren allen wereldse mensen. Mijn vader zeide dat ik mede moest; hij wilde het reisgeld betalen. Ik werd gewillig gemaakt en ging mede. Van Tholen liepen wij.

Te Scherpenisse bezocht mijn vader een vriend van hem, die ook beurtschipper was. Ik ging alleen verder, blijde dat ik alleen was. De levenden weten dat zij sterven moeten. In een droge sloot mocht ik al mijn noden de Heere nog eens opdragen. O, wat is dat meegefallen. Op die begrafenis waren twee mensen, die de Heere vreesden en bekwaamheid hadden om de begrafenis te leiden. Wij mochten elkander al spoedig verstaan, zodat die twee vrienden na afloop vroegen, of ik niet met hen mede wilde gaan. Ik was daarover blijde, want ik dacht, dan ben ik van al die wereldse gesprekken over het nagelaten goed af. Bij vaders broer moest ik slapen; deze was ook schipper. Toen ik, half de nacht, aan boord kwam, voelde ik eens op welk bed in dat vooronder ik moest slapen. Het was een strozak; dat was te min, Ik zeide tot mijn oom: „kom er eens uit, dat wij onze knieën buigen; deze buffel wil niet op een strozak liggen, terwijl de Heere Jezus niets had, waarop Hij Zijn hoofd neerleggen kon". Toen kon ik gemakkelijk liggen en slapen. Zulk een hoogmoedig mens ben ik.

Ach Heere! leer mij, dat Uwe armoede alleen mijn rijkdom is; dan zal het minste groot zijn, dat wij arme zondaren hebben mogen.

's Morgens kwamen de twee vrienden mij weer halen, en brachten mij in een groot gezelschap. Sommigen van hen die daar samen waren zijn reeds ontslapen, maar velen leven nog, terwijl ik dit schrijf. Ik heb enige dagen met het volkje daar verkeerdt en ik dacht niet meer om mijn vrouw of wat ook van de wereld. Het was goed daar te zijn; er was een voorsmaak van de hemel. Toen wij weder om de kachel zaten, kwam in mij, dat ik naar huis moest gaan, wat ik de vrienden zeide. Een vroeg mij of ik nergens gebrek aan had. Ik zeide: „Neen", want ik wilde het voor de mensen niet weten. Hij deelde toen mede, dat hij van de zomer 25 gulden had weggelegd en niet wist voor wie dat geld wezen moest. „Ik heb het nu medegebracht, zei hij, en het is voor jou. Je moet ze hebben". Toen kon ik ook niet meer zwijgen, dat de Heere mij 25 gulden beloofd had. Langs zulk een wonderlijken weg beschikte de Heere mij dat geld. Gods wegen zijn hoger dan onze wegen en Zijn gedachten dan onze gedachten. Hij zorgt, als de nood er is. Mocht ik Hem maar kinderlijk, ootmoedig vrezen. Ik was leeg weggetogen en kwam vol thuis. Het geld legde ik op de tafel en aan weerszijden vielen Maria en ik op onze knieën, om God de eer te geven.

Mijn vrouw is toen bevallen, en de knecht des Heeren, Ds. van Dijke van St. Philipsland, heeft ons eerste kindje gedoopt. O, ik heb dikwijls naar die leraar verlangd. Als het dan Zondag was, dan wilde ik wel, dat het zondag bleef. Toen was het nog alles zoet; bitter kwam later. Ik had de liefde Gods gesmaakt, toen ik onder het

recht was gekomen en dat was toen levendig in mijn ziel. Gods Geest getuigde van de vergeving in het bloed van Christus. Ik riep dikwijls: „Heere, zend Uw lieve knecht eens weer". Op de preekstoel hoorde ik hem zeggen dat hij naar Krabbendijke komen moest, omdat er daar zijn, die aan de troon der genade bedelen. „Ik heb dat in mijn binnenkamer gevoeld" zei hij. Wat was dat aangenaam. Waar zijn die knechten nu en waar is dat biddend volk? Veel letter en vorm en klagen, dat God weg is. *Och Heere, help ons.*

Zekere keer kreeg ik van uit Waarde een reisje met een klein huishouden. Voor tien gulden moest ik dit naar Wolfaartsdijk brengen. Een vriend van de eigenaar moest nog medevaren. Met vijftig cent op zak voer ik af. Het werd mistig en stil, zodat ik genoodzaakt was naar Terneuzen te vluchten en daar te overnachten. Mijn passagier was aan wal gegaan, nadat ik hem vermaand had over zijn oneerbiedig gedrag bij het bidden, 's Morgens was er een sterke Noord-Oosten wind. Het ging alles nog al tot aan Rammekens, maar toen wij het Sloe, dat toen nog open was, invaren zouden, brak mijn spriet. Mijn passagier schreeuwde van angst en vreeze. Mijn oog was echter op de Heere geslagen en ik mocht geloven dat de Heere ons bewaren zou, wat ik mijn passagier dan ook zeide. Met veel moeite kwamen wij op de Kraaijert. Verder kon ik niet. De man die medevoer ging naar een herberg, ik was met mijn knechtje alleen en zo kon ik dan mijn nood bij de Heere klagen en Hem om raad te vragen. Toen kreeg ik in de gedachten een vrachtrijder op te zoeken en hem het huishouden naar Wolfaartsdijk te laten brengen. Ik kreeg akkoord voor f 8. 's Morgens was het goed spoedig op twee wagens geladen, waarop ook mijn passagier meereed.

Ik wilde liever alleen gaan, om met mijn zaken voor Hem te komen, Die alles in Zijn macht heeft en tot Zijn knechten maakt. Ik zeide: Hoe moet het nu? f 10 ontvangen en f 8 voor die vrachtrijder? Zou ik dat moeten betalen? Klaar kreeg ik te zien, dat die man wel beloven zou, maar niet doen. Zo gebeurde het ook. Toen ik hem alles verteld had zei hu: „Dat zal ik wel betalen", maar toen de wagens gelost waren keerde hij om. Hij had er over nagedacht en zeide nu, dat hu mijn schade niet behoefde te betalen. Ik werd het met God eens, doch waarschuwde die man, die eerst beloofde en het niet deed. Met mijn f 2 ging ik niet naar mijn bootje maar naar mijn vrouw, wenende en biddende. Ginds lag mijn gehavend schuitje en ik had geen geld. Wat zou het nu weer worden? Ik heb mogen kren de toevlucht tot God te nemen en ondervonden, dat Hij alles geeft, als wij Hem in alles mogen nodig hebben. Dat is om het dierbaar bloed van Christus. De ervaring van de verzoening in dat bloed en van het talrijke van de gouden scepter, neemt alle zorgen en verdriet weg, en doet de vrede en liefde en de gemeenschap Gods smaken. Dat versterkt de verbintenis tussen God en de ziel. Nu, dat mocht ik ervaren. Ik had een lege bedstede; daar kroop ik in om mijn hart uit te storten.

Mijn vrouw zeide, dat ik aan die en die eens moest vragen. Dat kon ik echter niet, omdat mijn oog op de Heere geslagen was, wilde ik niet naar de mensen. Na een paar dagen zuchtende en klagende te hebben doorgebracht, kreeg ik de belofte in mijn hart: „Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten". Ik was zo blijde, dat ik zei tot mijn vrouw: „Wij zijn gered".

Zie echter, hoe blind de mens is, Ik ging met de belofte aan het werk. Er woonde niet ver van ons een man, die velen hielp. Hem zou ik eens vragen. Zo blind en onkundig was ik. Maar de Heere bestuurde alles ten goede. Toen ik bij hem kwam, was hij niet thuis. Tot na de middag moest ik wachten. Op mijn vraag, of hij mij aan f 50 wilde helpen, zeide hij dat niet meer te doen, want zeide hij: „deze komt om een koetje, die

om een ezeltje en die om een schuitje en ik krijg niets terug". Wat een slag! Maar die slag was voor mij goed, zodat ik onder God kwam en moest uitroepen, dat het rechtvaardig was dat het hart van die man voor mij gesloten werd. Bij een afgezaagde boom viel ik neer; ik mocht God billijken en rechtvaardigen. De Heere leidde mij terug tot die plaats waar Hij mijn ziel had aangenomen en toonde mij dat Hij mij nu uit het verbond der genade zou onderhouden voor tijd en eeuwigheid. O, toen was ik verblijd. Ik had God de Heere en toen had ik alles. Welgetroost ging ik naar huis. Alle lasten was ik kwijt. Ik zeide: „Vrouw, nu zal het komen, al was het onder water door". En wat geschiedde? Zie hoe wonderlijk Gods werk is. 's Morgens zond diezelfde man zijn knecht met de boodschap dat ik eens bij hem moest komen. Hij wachtte mij reeds in met f 500 in zijn hand en zeide: „Die zijn van God en niet van mij; geef God de eer". Toen kreeg ik tienmaal zooveel als ik gevraagd had. Ik was beschaamd. Wij moeten er buiten vallen en dan krijgt God de eer.

Toen mijn boot gemaakt was heb ik die verkocht en een vaartuigje gekocht van 20 last. Wij zijn toen aan boord gaan varen, 't Was echter dikwijls pompen om niet te verdrinken. Toen ik op de bank te Yerseke lag, zei een man: „Je moet een ander hebben". Hij zond mij naar Goes, waar ik juist een ander vaartuig had te koop gezien. In het voorbijgaan zeiden ze in mijn hart: „Dat is voor jou". Dat schip moest ik gaan kopen. Ze vroegen f 2500, ik wilde f 1800 geven. Die man van Yerseke heeft het voor mij gekocht. *Heere, wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt!*

Wij hebben toen particulier gevaren. O, er was wat moeite om de Zondag; en ook in die zondige herbergen, waar je de vracht op doen moest. Mijn lieve vrouw werd ziek en moest aan de wal blijven en zij is gestorven. Zij was een stille in haar leven en dikwijls jaloers als ze op mij zag. Zij weende veel over haar gemis. Toen de tijd van sterven kwam, brak het licht in haar ziel door.

„O Jan! riep zij, is dat nu sterven! Hij is gekomen. Ik zal aanzitten met Izak en Jacob in het koninkrijk Gods. O, Jan, zing eens

*Gods verborgen omgang vinden,
Zielen, daar Zijn vrees in woont,
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar Zijn vreeverbond getoond.*

Zo is zij naar de hemel gegaan. De Heere alleen doet wonderen; Hij alleen.

Dat heeft Hij ook aan mij, onwaardige, in vele voorvallen van mijn leven klaar willen toonen. Het zou te veel worden dit alles te verhalen. Tot in mijn ouderdom toe heeft de Heere wonderlijk gezorgd en geleid. Hij is de God van Elia, die de raven zelfs gebiedt om brood en vlees te brengen of de olie in het meel ener arme weduwe niet doet verminderen.

Dat heeft de Heere mij menigmaal bewezen, en ik heb enige opwekking in mijn hart, tot eer van des Heeren heilige Naam, daarvan nog iets mede te delen.

Zekeren keer moest ik voor anker gaan liggen te Liefkenshoek (België) daar er geen wind genoeg was om te zeilen; nog een schipper kwam naast mij liggen. Deze schipper zeide: „Buurman, wat is je zeil toch slecht". Ik antwoordde: „Ja, buurman, het is niet veel meer dan vellen en ik zie geen kans om een ander te krijgen, daar ik nog twee honderd gulden schuld heb bij de zeilmaker". De buurman was in beter conditie dan ik. Hoewel zijn zeil nog redelijk goed was wilde hij een nieuw tuig in de maak doen; hij kon dat betalen. Toen zeide ik: „dan moet je het laten maken bij de

zeilmaker in Middelburg, want die levert altijd goed werk". Ik recommandeerde die zeilmaker aan, omdat ik mij aan hem verplicht achtte.

De schuld heeft mij tot God doen zuchten, maar de Heere hield mij altijd maar arm. Maar des Heeren gedachten waren niet als mijn gedachten. Bedoelde schipper heeft bij de zeilmaker te Middelburg een nieuw tuig laten maken. Hij maakte mij echter daar zwart en zeide dat ik in Gouda een nieuw tuig in de maak had. Je kan wel begrijpen dat het die zeilmaker geducht trof en hij zeer over mij geraakt was. Hij schreef mij direct een brief met hetgeen hij van die schipper vernomen had en hij eiste dat ik binnen enkele dagen mijn schuld zou betalen. Daardoor werd ik genoodzaakt, om naar de zeilmaker toe te gaan. Als ik nu daar kwam, begon die man al spoedig over de zaak. Hij zeide: „Wel, Jan, dat had ik toch nooit van je gedacht; ik heb je toch altijd goed geholpen en nooit lastig gevallen over het geld". Maar ik vertelde hem zo het was en dat ik er nog nooit over gedacht had om een nieuw tuig te laten maken. Die man geloofde mij en stelde mij voor een heel nieuw tuig voor mij' te gaan meten. Maar daar had ik veel tegen, daar ik die f 200 niet kon betalen, wat zou er dan van komen als ik f 800 schuld had ? Daar was nooit doen aan. Doch de woorden van de zeilmaker kregen de overhand, daar hij wist, dat ik met dit zeil niet meer kon varen. Hij ging mede en nam de maat voor een heel nieuw tuig met toebehoren. Toen het tuig klaar was en ik voor de wal kwam, werd het schip opgetuigd en ik kon weer gaan varen.

Maar nu had ik f 800 schuld. Dat dreef mij veelmalen tot de Heere uit. Het gebeurde nu bij' zekere gelegenheid, dat ik bij een neef kwam in Zeeland en die zeide, dat hij het met zijn vrouw besproken had, om voor mij een stuk grond met pannen te zetten voor oesters en dat de opbrengst voor mij was. Ik schonk daaraan echter niet veel aandacht. Maar toen de tijd daar was dat de oesters goed waren, kwam er een oesterkoopman bij mij aan boord, die zeide, dat hij die pannen wilde kopen, en er f 800 voor wilde geven. Ik zeide: „Mijn neef heeft dat toen wel gezegd, maar dan moet ik hem eerst daar eens over spreken". Toen ik bij mijn neef kwam, zeide deze dat die pannen voor mij waren en dat de prijs van f 800 een goede prijs was en dat ik dat maar doen moest. Toen stuurde ik tijding naar de zeilmaker, dat hij zijn geld kon komen halen. *O, die Vaderlijke zorg des Heeren!*

Op het laatst van de week bij een suikerfabriek, kwam ik op een anderen tijd te Selsate. Ik begon al te rekenen, wanneer het mijn beurt was om te lossen en of er Gods dag niet mede gemoeid zou zijn. Ik ging voor mijn vrouw een boodschap doen. De vrouw in de winkel zeide dat het hier een grote boel was en dat die fabriek nooit stil lag. Die vrouw zeide: „Ja schipper, dat gaat hier altijd door, Zondag en werkdag". Je kan wel begrijpen, dat mijn hart ineenkromp. De zondag brak aan en het werkvolk kwam om te lossen, maar ik zeide dat het niet ging, daar het zondag was. Het werkvolk ging die boodschap bij de walbaas overbrengen. Deze kwam toen ook en ontving dezelfde boodschap. Toen kwam de procuratiehouder vertellen, dat ik geweigerd had mijn schip te laten lossen, en dat ik nu net zoolang moest wachten, totdat de peentijd voorbij was. Toen hij weg liep schoot mij wat te binnen. Ik ging hem na en vroeg beleefd of ik nog een woord tot hem mocht spreken. De procuratiehouder zeide: „wel zeker schipper". Ik zeide toen dat ik mijn schip van een patroon op een zekere voorwaarde had en wel op deze voorwaarde, dat ik niet mag vloeken en ook niet Gods dag ontheiligen; als ik dat doe moet ik van het schip af. De schippers, die hier liggen, kennen mij allen en weten ook van de voorwaarden af. Gij kunt het aan hen vragen. Toen antwoordde die man: „Dan zullen wij u morgen wel

lossen". Ze hebben mij later nooit meer lastig gevallen, om 's zondags te lossen of te laden.

Op een zaterdag kwam ik te Ellewoutsdijk aan, om peen te laden. Ik moest toen 's avonds nog naar Hoedekenskerke om mij bij de peenagent te melden. De agent was in de herberg en zeide dat ze morgen de bascule en manden zouden brengen om te laden. Maar ik zeide, dat ik dat niet wilde hebben, daar het dan Gods dag was. Toen zeiden de andere schippers en die agent, die rooms was: „Dat is nog een Geus van het jaar vijftienhonderd". Ik kreeg vrijmoedigheid om mijn consciëntie vrij te maken overeenkomstig Gods Woord en ging naar boord. Toen het werkvolk 's Maandags kwam om te laden, begonnen ze direct al tegen mij met vloeken en lasteren, want het gezegde van Zaterdag waren ze niet vergeten. Zij braken in hevige vijandschap tegen mij uit. Mijn vrouw wilde maar, dat ik zou zwijgen, maar de Heere gaf mij vrijmoedigheid om de spotters te waarschuwen, en wat het te zeggen zou wezen, indien zij zo moesten sterven en voor een rechtvaardig God verschijnen.

Toen ik de vracht had, moest ik 's avonds weer naar Hoedekenskerke om mijn vrachtbrief te halen. Toen ik daar in de herberg kwam, wilde de vrouw mij in de kelder versteken, daar mijn vijanden afgesproken hadden, dat, als die Geus kwam, ze hem zouden afmaken. Maar ik zeide dat ik dat niet wilde, omdat ik hier moest wezen voor mijn beroep. Toen mijn vijanden kwamen, werd ik zo versterkt in God, dat ik al die vijanden rustig kon aanzien. Hoewel zij allen om mij heen stonden, om mij kwaad te doen, was er toch niemand die een hand uitstak en al die spotters zijn als een hond die kwaad gedaan heeft, vertrokken, zodat ik alleen met de vrouw overbleef en weer vrij naar boord kon gaan. Ik werd onderweg nog aangevallen van binnen, dat zij mij buiten af zouden wachten en daar om het leven brengen. Maar ik heb niemand gezien en kwam behouden aan boord.

Des nachts kreeg ik te zien, dat de Heere de spotters zou straffen en heb ik mijn gehele gezin wakker gemaakt, om de Heere aan te lopen of Hij ze nog genadig mocht zijn. Maar de Heere heeft de spotters gestraft. De peen-agent was er zelfs door ontsteld en kwam nadien vertellen, dat er twee van die spotters zichzelf in een beerput verstikt hadden en een zichzelf opgehangen. Zo kwam de Heere Zijn Woord te bevestigen: *„Die Mijn volk aanraakt, die raakt Mijn oogappel aan"*.

Het is eens gebeurd dat ik van Nieuw-Lekkerland vertrok met een rijksdaalder in mijn bezit. Ik ben naar Tiel gevaren, en toen aan de wal gegaan. Daar ontmoette ik twee Heeren, die vroegen of ik een vrachtje naar Nijmegen wilde hebben. Ik vroeg wat het was. Zij zeiden, het is voor de kermis, een mallemlen, enz. en je krijgt er f 100 voor en een vrije sleepboot, en als het te weinig is zeg het dan maar. Ik stond biddende in mijn harte tot God, wat nu te doen. Toen kreeg ik te zien, dat ik het rijk des satans niet op mocht bouwen. Ik zeide, dat ik het vrachtje niet wilde hebben en vertrok naar boord. Toen ben ik opgevaren naar Nijmegen en toen ik aan de wal kwam stond daar een bevrachter, die zeide dat hij een vracht steen voor mij had naar Schoorsebrug in Zeeland. De bevrachter vroeg, wat ik moest hebben per 1000 steen, maar dat liet ik aan hem over, want ik mocht geloven, dat die man mij niet kon te kort doen. De bevrachter zeide wat hij geven wilde en 't was een kwartje per 1000 steen meer dan 't gewone vrachtgeld. De bevrachter tekende mijn charter en ik moest boven Nijmegen gaan laden aan de steenoven. Dan zou die heer morgen die charter wel halen. Ik ben naar de steenoven gevaren, maar nu braken de stormen bij mij los van binnen, daar het morgen Gods dag was en dat ik als die heer kwam mijn charter moest geven. Doch ik mocht geloven, dat ook de Heere machtig was om die heer de ogen te verblinden, dat hij het schip niet zag. Des zondags heb ik niemand van de oven bij mij gehad, 's

Maandags kwam de baas en vroeg of men mijn charter al had wezen halen. Doch ik zeide, dat ik niemand had gezien. De baas ging naar de heer en zeide, dat er een schipper aan de wal lag, om te laden. Mijnheer vroeg wanneer hij gekomen was en hij zeide Zaterdag. Dat kon die heer niet begrijpen, daar hij des zondags aan de rivier had zitten vissen. De heer ging zelf naar de schipper en vroeg mij, wanneer ik hier gekomen was, en waar ik gisteren had gelegen. Ik zeide: „Hier, op deze plaats". Dat kon hij niet begrijpen, daar hij toch gisteren nog hier geweest was. De vracht werd geladen en ik vertrok naar de Schoorsebrug. Toen ik daar gelost had, kreeg ik weer een vracht, 40 last brouwerst naar Antwerpen. Daar kwam ik in het laatst van de week aan, en mijn beurt van lossen viel op Gods dag. Des Zaterdag kwamen ze zeggen, dat ik morgen moest lossen. Ik zeide, dat ik dat niet mocht doen, daar het Gods dag was; zij zeiden, dat ik evenwel mijn godsdienst kon waarnemen, want dat ik er niets aan behoefde te doen; ze zouden zelf wel open leggen en als ik leeg was, weer de luiken goed leggen. Daarmede was het echter niet goed te praten. Toen ze het zo niet gedaan konden krijgen, werden zij nijdig en zeiden, dat ik niets te vertellen had, en dat ze mij Zondag kwamen lossen.

Ik ging in het vooronder en viel plat op de grond om mijn hart voor de Heere uit te storten. Ik kreeg gelovig mij voor de Heere neer te leggen, dat Hij ook machtig was om het te verhinderen. Toen ik 's morgens buiten keek, was alles met ijs bedekt, want het had geregend en daarna gevoren, zodat er geen gelegenheid was, om op straat te komen en nog minder om te lossen. Het was al in het laatst van April. Ze vroegen des Maandags aan mij, in wat voor een God ik geloofde, want het was zeer opmerkelijk. Toen ze kwamen om te lossen was het mooi weer en het ijs was weer weg gedooid.

Toen ik later in Zeeland kwam werd mij verteld, dat Ds. van Dijke daar gepreekt en gezegd had, dat hij zeker geloofde, dat er een kind Gods in nood was, daar het zeer opmerkelijk was, dat het in dezen tijd van het jaar nog zo gevoren had, en de wegen zo glad waren.

Nadat de gerst gelost was, kreeg ik weer een vracht, 40 last mais naar Nijmegen en er was ook nog een andere schipper die kreeg ook 40 last naar Doesburg. Deze schipper wist echter dat hij niet in Doesburg kon komen, daar er in de Kamperijssel maar 4 voet water stond en hij 6 voet diep ging. Toen is hij naar de bevrachter gegaan, en vroeg of hij niet met mij ruilen kon, dat ik dan naar Doesburg gaan zou en hij naar Nijmegen. Zo is geschied. De mais moest geladen worden van een zeeboot en toen het mijn beurt was, ging ik langs de zeeboot en legde mijn schip er aan vast. Maar ze hebben mij uit vijandschap driemaal losgegooid en dan ging een ander weer voor. Ik ging aan de kade liggen en kreeg gelovig mijn klacht voor de Heere uit te storten en smeekte of de Heere de schatkamers Zijns winds eens los laten wilde en al die schepen wegblazen. Toen is er een sterke storm losgebroken en ik bracht mijn vrouw en kinderen bij een Godvrezende vriend aan de wal. Toen zijn al die schippers die bij de boot lagen gaan vluchten en onder het vluchten zijn er nog twee schepen gezonken. Mijn vrouw en kinderen waren in grote bekommernissen en toen is mijn vriend in het holle van de nacht nog een predicatie gaan lezen van de storm op zee. Toen de predicatie uit was, ging hij weer eens door het raam kijken, en was het weer stil. Ik lag nog ongedeerd met mijn schip aan de wal. Toen het volk 's morgens kwam, zeiden ze: „Ik ben de ezel", ligt er nog. Dat zeiden ze spottende, want je moet weten, dat de naam van het schip was: „Eben-haëzer". Zij waren toen genooddaakt, om mijn schip eerst te laden, daar er niet één andere schipper meer was. Toen hebben ze mij met alle geweld geladen. En toen ik geladen was, is het weer gaan stormen én ben ik in de haven gaan liggen.

Daar het de volgende dag Zondag was, ben ik daar bleven liggen, en 's Maandags op Doesburg aan gevaren. Maar toen ik bij de Kamperijssel kwam, ben ik omhoog gevaren, daar er maar 4 voet water stond. Er lagen daar verscheidene kleine scheepjes. Die wilden mij wel lichten, maar het moest f 40 kosten. Doch dat ging niet. Toen ik bij al die kleine scheepjes geweest was, en niet overeen kon komen, wist ik niet wat te doen. Er lag nog wel een groot schip, doch dat wilde ik maar voorbij gaan. Ik besloot ten laatste het die schipper toch te vragen. Op mijn roepen kwam de vrouw, aan wie ik vroeg, of ze mij niet konden lichten. De vrouw riep haar man, dat hij moest komen, want dat God sprak. Die mensen zaten zonder geld en zonder eten, en het waren beide Godvrezende mensen, en die man was bezig om zijn noden bij de Heere bekend te maken. Zij hebben het schip gelicht en ik heb al mijn geld dat ik had met hen eerlijk gedeeld. *Zo was de Heere weer een Helper in nood.*

Het is eens gebeurd dat ik een vracht peen had geladen in het Sloe. Het begon te vriezen, zodat ik er niet meer uit kon, of ik moest met een sleepboot gehaald worden. Het was Zaterdag en ik kreeg tijding, dat morgenochtend een sleepboot mij zou komen halen. Daar het dan Zondag was mocht het niet en wilde ik het ook niet. Want als de Heere een mens eens komt bedauwen met Zijnen Heiligen Geest, dan wil de mens enkel maar wat God wil. Ik kreeg het voor de Heere neer te leggen en of de Heere het water laag mocht houden, dat ik niet vlot kwam. Het was omtrent 9 uur en de boot kwam er aan, en sloeg voor hij er was zijn schroef stuk en het schip kwam ook niet vlot. Ik heb daartoe verscheidene weken gelegen, daar ik ingevroren was. Ik lag met mijn schip bij een roomse landbouwer. Het was of ik met mijn gezin op Nova Zembla was. Toen ik daar een enkele week gelegen had, waren mijn middelen van bestaan opgeraakt en ik had geld noch eten meer. Maar de Heere zorgde voor ons, want die boer bracht een grote schaal met platte koeken, met boter en suiker. Toen die schaal nog op tafel stond, keek ik door het raampje en zag een bekenden vriend komen. Deze zeide, dat hij gehoord had, dat ik gebrek leed. Maar ik zeide: „Kijk daar eens op de tafel, wij hebben nog volop eten”. Want ik maakte mijn noden bij God bekend en niet bij de mensen. Toen mijn vriend vertrok kreeg ik nog een postwissel van f 25.—. Het ijs dooide weg en ik zou weer vertrekken. Toen kwam er echter een vriend bij mij, die zeide dat hij zonder geld was en nood had. Ik stelde hem voor, met mij mede te varen naar Bergen; dan kon hij het geld van mijn vrachtje krijgen. Alzo gebeurde. *Draagt elkanders lasten en vervult alzo de Wet Christi.*

Ik lag op een Zondag in Antwerpen met mijn schip, en er kwam tijding, dat alle schippers de schepen netjes op rij moesten leggen, en de vlag in top heisen. Koning Leopold zou voorbij komen om het nieuwe dok in te wijden. Als hij voorbij kwam moesten allen met de vlag salueren. Die dit niet deed zou zwaar gestraft worden. Daar de Heere en Zijn dienst meerder waarde bij mij hadden dan keizers en koningen, nam ik mijn toevlucht tot God, of Hij het maken mocht, dat ik Zijne geboden zou bewaren. Ik heb toen alles gesloten en ben met mijn gezin in de roef gaan zitten. De koning is voorbij gegaan, zonder dat iemand mij gehinderd heeft. De Heere zegt: „*Die Mij eert zal Ik eren*”; en „*Die zijn weg wel aanstelt, zal Ik Mijn heil doen zien*”.

Bij een vaart van Nolkers naar Zwartenberg, moest het schip getrokken worden. Mijn vrouw en kinderen liepen op het jaagpad te trekken aan een lijn en ik stond aan het roer. De Heere kwam mij daar te bepalen, dat Hij mijn kind Pieterella door de dood zou wegnemen. Toen heb ik de boot aan de kant geduwd en Pieterella aan boord geroepen. Ik zeide haar dat haar werk hier afgedaan was en de Heere haar door de

dood zou wegnemen. Zij zeide: „Maar vader! ik ben toch gezond, en kan wel werken", want zij was een flinke meid van 17 jaar, maar zij hoefde van haar vader niet. Toen zijn wij gevaren naar Alphen met een vracht pulp. Wij gingen daar Zondags naar de kerk, en toen wij uit de kerk kwamen, heeft Pieterella kou gevat en is ziek geworden. Dat was wat voor mij. Ik lag met de gedachte van haar sterven neder en stond er mede op. Wij voeren naar Dordrecht. Het kind werd erg ziek en mijn vrouw is toen gegaan naar dokter De Haan te Bleskensgraaf. Toen zij weer terug kwam, zeide ik: „Ik zal eerst zeggen, wat zij scheelt, en dan moet je maar zeggen, wat de dokter gezegd heeft, want de Heere heeft mij laten zien, dat ze sterven zal aan de longtering". Toen zeide mijn vrouw, dat de dokter dat ook gezegd had, en dat er geen kruiden voor waren gewassen. Wij hebben daar 3 maanden gelegen en daar had ik een zware, drukkende weg. Ik kon het kind niet geven, wat het nodig had. We waren zo arm, dat er geen eten meer was voor het kind en ook niet voor het gehele gezin. Toen alles op was, kwam de Heere de harten te neigen en er werd alles gebracht, wat er nodig was, voor de zieke en voor de gezonden. Ik heb daar verscheidene nachten op de wal zo maar heen en weer gelopen, daar ik het dan niet meer op bed kon houden. Ik was er altijd vol van, dat de Heere mijn kind weg zou nemen. Na 3 maanden daar gelegen te hebben zijn wij gevaren naar de Schoorsebrug. Ik wilde mijn kind aan de wal doen. Op weg naar Waarde werd ik bepaald bij de profeet Elia, dat hij naar Sarfat moest gaan en daar ontmoeten zou een vrouw, die hout sprokkelde, die hem zou verzorgen. Toen ik op Waarde kwam liep er een vrouw hout te sprokkelen; ik ging er heen en het was mijn vrouws moeder. Ik vroeg, of het kind bij haar mocht komen ter verzorging, en dat werd goedgekeurd. Het kind is er gebracht met een zuster, die ze op zou passen. Het meisje, dat ziek was, had veel te doen over de dingen der eeuwigheid.

Het meisje werd gaande minder en ik moest, toen ze daar 6 maanden gelegen had, een vrachtje steen gaan halen uit België. Toen ik even weg was gevaren, kwam de Heere met deze woorden in mijn hart, dat de tijd der ontbinding aanstaande was. Ik ben toen weer terug gekeerd naar mijn kind en bevond het overeenkomstig die woorden. Toen ik bij haar sterfbed stond zeide ik, dat ze ging sterven en of ze er bereid voor was. Ze kon niet meer spreken maar stak haar hand naar boven. Toen ik buiten kwam, kreeg ik te bukken onder de majesteit Gods. Toen vielen die woorden in mijn hart van Ps. 68 : 10: *Geloofd zij God, met diepst ontzag, enz.*

Het kind is door velen van Gods volk ter aarde besteld. „Velen zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt hem de Heere".

Ik moest eens naar de scheepswerf om mijn schip te laten repareren. Daar ik aan alles gebrek had voor het tijdelijke, heb ik mijn schip voor ik bij de werf was, ten anker gelegd en in mijn roeiboot in het rietgewas uit moedeloosheid enkele uren mij afgezonderd, om de Heere mijne noden bekend te maken.

Toen ik een dag op de werf gelegen had, ben ik 's avonds naar mijn oude vriend gegaan, daar er vele vrienden tezamen waren. Bij het eindigen van ons samenzijn, werd mij opgelegd, om met gebed te eindigen. Toen ik weg was, zeide O. tot zijn vrienden, dat hij in het gebed had opgemerkt, dat ik gebrek had. Om er zeker van te zijn, is O. met een paar vrienden naar het schip gegaan. Op zijn kousen is hij het schip opgegaan en bij de werf op het schip gaan liggen en toen ik in het avondgebed ging, hoorde hij dat ik mijn nooddrift de Heere kwam voor te dragen. O. ging met zijn vrienden weer naar huis en des morgens hebben de vrienden met elkander bijeengebracht, wat er in een huishouden nodig was en het op een kruiwagen aan boord gebracht. Ik was toen weer uit de nood. Het was winter. Ik heb hier verscheiden

weken gelegen en de Heere heeft vele harten geneigd, om mij te verzorgen. *Wie Hem aanroept in de nood, Vindt Zijn gunst oneindig groot.*

Toevoeging:

Toen de vrouw van Geense gestorven was, bleef hij met drie kinderen achter. Later is hij weer getrouwd met Jannetje Zeist, waar hij nog een kind bij gehad heeft. Hoe hij verder zijn leven doorgebracht heeft op het water is in de aantekeningen van zijn leven gemeld, bestaande in een beproefd en godzalig leven, arm in zichzelf, waarin hij dagelijks de Heere nodig had, Zijn hulp en sterkte afbiddend.

Wegens een zwaar lichaamsgebrek is hij in 1904 aan wal gaan wonen en heeft daar met winkelen zijn brood mogen verdienen. Zijn vrouw kreeg kanker aan de lever, waaraan zij in het jaar 1915 geopereerd is. In het jaar 1917 is zij er aan gestorven.

Woensdag 27 September 1933 kreeg Geense een beroerte, waarvan hij spoedig herstelde. In dit alles kwam de Heere hem voor om hem los te maken van dit tijdelijke leven, daar hij de Zondag daarop nog zeide, dat wanneer de Heere hem nog een poosje wilde laten leven het goed was, en wilde de Heere hem wegnemen, zo was het ook goed. Al wat de Heere deed was goed.

Dinsdag kreeg hu weer een beroerte en toen is hij steeds meer achteruitgegaan. Het was vrede in zijn ziel. De Heere sprak nog tot hem: „Mijn vrede geef Ik u, en Mijn vrede laat Ik u, maar niet gelijkerwijs de wereld die geeft”, en ‘s zaterdagvoormiddags kreeg hij een slaapberoerte, waarin hij des zondagmorgens de 8ste October 1933 om ruim zeven uur is overleden.

Hoe gelukkig is het volk, dat God voor zijn ziel vinden mocht in Christus, Die Zijn volk gekocht heeft met Zijn bloed. Die koop is de grond onzer behoudenis en met de gerechtigheid van de dierbaren Bloedbruidegom bekleed, zullen Gods kinderen de doodsrivier kunnen doortrekken naar de eeuwige heerlijkheid.

NASCHRIFT.

Op verzoek van familie en vrienden heb ik een enkel woord geschreven bij de korte levensschets van Jan Geense, met wie ik gedurende de laatste jaren veel omgang heb gehad.

Dit werkje beschrijft in het leven van een van Gods kinderen, hoe God-Drieëinig gekend wordt naar het soevereine welbehagen des Vaders, waarin Hij Zijne Kerk verkoren heeft, door Zijn Eniggeboren Zoon, de Heere Jezus Christus, door Wien de uitverkorenen erfgenamen worden der eeuwige zaligheid, en door de Heiligen Geest, die de gevallen, doch uitverkoren zondaar wederbaart en in de genadestaat herstelt. Want ook de uitverkorenen zijn met alle Adams nakomelingen in hun eersten verbondshoofd gevallen en besloten onder het oordeel Gods van de drievoudige dood. Dit leert Paulus zeer klaar in Efeze 2: „En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden, in dewelke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid; onder dewelken ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende de wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen”. Dit geldt van de erfgenamen voor wie de Tweede Persoon de voorwaarde in het verdrag

van verbond der genade volkomen kwam te voldoen. Hij kocht Zijn gemeente met Zijn bloed, betalend de losprijs voor de Zijnen, om hun schuld te verzoenen en hen naar Gods beeld te vernieuwen. Buiten dit rantsoen had de verkiezende liefde des Vaders nimmer toegang kunnen verkrijgen tot de erfgenamen. De zonde, die een scheiding gemaakt had tussen God en de mens, moest worden weggenomen in de Borgstelling des Zoons.

Zolang ook de toepassing van dit rantsoen door de Heilige Geest niet is geschied, verkeren de verkorenen Gods in een staat des toorns. God echter roept de gekochten met het bloed des Lams uit de staat des doods. „Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen“, zegt de Apostel, „en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt“. Dit roepen wordt in Joh. 6 door de Grote Meester een trekken genaamd. In dit Goddelijk en onwederstandelijk trekken werkt de Heilige Geest een zaligmakende Godskennis en zelfkennis. Deze gaan tezamen. De Heere werkt zulk een klare, levende kennis van zonde van schuld, dat de ontwaakte zondaar zich gans verloren schatten moet en God rechtvaardig verklaren, al zou Hij hem eeuwig verdoemen. Hij leert zijn zonden met een hartelijk leedwezen bewenen, en hij geraakt in de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Uit een onberouwelijke keuze zoekt de zondaar God te dienen al was geen hemel tot beloning en geen hel tot straf. Hij acht het de Heere waardig, gevreesd en gediend te worden. Hoe meer Gods deugden hem beminnelijk worden, hoe meer de zonde hem mishaaft en hoe groter zijn droefheid en smart over de zelve wordt. Door al dit wenen en treuren, noch ook door de hebbelijke heiligmaking wordt het recht Gods voldaan. Dat is alleen voldaan in de offerande van de eeuwige Borg des Verbonds, in Wien de verloren zondaar alleen rust vinden kan door het geloof.

Het heeft de Heere behaagd Jan Geense dit in een korten weg te doen kennen. Ik heb hem horen zeggen, dat toen de Heere hem uit de schuldvergevende liefde leven deed, de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, de wereld zóó op de achtergrond drong, dat men hem menigmaal een *suffer* en een *dwaas* noemde. Onder zijn eerste geweldige zielsbestrijdingen behoorde deze, dat hij overvallen werd met zware godslasteringen, zodat hij zijn hand op de mond moest leggen, opdat zij niet over zijn lippen zouden komen. Op een morgen liep hij reeds zeer vroeg van schip de wal op. Toen ontmoette hij een man, die hem vroeg, waarom hij hier zo vroeg Iep. Geense verklaarde zijn vreselijke aanvechtingen. Hoe had hij God Zijn Vader kunnen noemen en Christus zijn oudste Broeder, terwijl hij nu was een godslasteraar. Daarop antwoordde die man, dat hij jaren lang in die strikken gezeten had. Maar zeide hij, dat zijn de inwerpselen des satans, waarvan wij de verlossing door de Koning van røde hebben. Het behaagde de Heere de strikken van onze vriend te breken.

Zij, aan wie de schuldvergevende genade vroeg geschonken wordt, zijn dikwijls aan vele beproevingen en verzoeken onderworpen, tot hun nut en røde tot profijt van de huisgenoten en erfgenamen Gods. Ook in het leven van Jan Geense is dit uitgekomen. Zoowel in het tijdelijke als in het geestelijke is Hij aan vele beproevingen onderworpen geweest. Dikwijls scheen de verlossing onmogelijk; maar de Heere bewees dat bij Hem alle dingen mogelijk zijn. In dat alles moest zijn ziel een verbergend God aankleven, en dit deed hem meermalen zeggen, hoewel zijn staat voor de eeuwigheid vast lag in God, dat er geen geloofsverzekering is dan in de geloofsvereniging en gemeenschap met God. De bewijzen Zijner liefde en gunst schenken de ziel rust en vertroosten in het bitterst leed. Hij had vele Jobs vrienden, die

zijn lijden niet verstonden, terwijl vele mond- en praat-Christenen hem dikwijls veroordeelden. Van die laatsten is ons land vol; die mensen zijn met God begonnen, in plaats dat de Heere met hen begon; zij zijn als Jona's wonderboom in een nacht groot geworden, en zij zijn vijanden van het waarachtige leven. Als zodanig openbaarden zij ook hun afkeer van het leven dat Jan Geense door genade beoefenen mocht en waarin hij niet van de ene in de andere weldaad stappen kon.

Voor elke nieuwe onderwijzing moest hij weder ziende gemaakt worden, daar hij blind was voor de wegen Gods met hem. Hij heeft uit zijn staatsverzekering niet kunnen leven, wat soms zijn vrienden van hem scheidde. Maar het is van enkelen dier vrienden mij van nabij bekend, dat zij een bang sterfbed hadden, waarop zij bekennen moesten, dat zij met hun verzekering en met hun gaven de poort des hemels niet binnen konden gaan.

Moge de Heere het korte geschrift van het leven van Jan Geense voor de onbekeerden lezer dienstbaar stellen ter zaligheid en voor Gods volk tot een nabij leven bij de Heere.

P. KLEUN.

Rotterdam, Februari 1934.

Enige aantekeningen uit het leven en brieven van J. Geense (1848-1933) door J. van Dam; gepubliceerd in de Kerkbode van de Oud Gereformeerde Gemeente te Kinderdijk en in *Komt, luistert toe*, uitgave 1980.

In het boekje verhaalt Geense (pag. 31) hoe hij in de haven van Antwerpen 40 last maïs moest laden voor Doesburg. De vijanden, die hem toen tegenstonden, werden verstrooid door een stormwind, die kennelijk op die tijd en plaats van God gezonden werd. Geense stond gelovig aan de zijde Gods en week niet van zijn ligplaats, doch bracht zijn vrouw en kinderen wel "bij een godvrezende vriend aan de wal."

Over ditzelfde gebeuren schreef Geense op 29 januari 1890 aan C. Stam, en dan noemt hij die bekeerde man te Antwerpen steeds "de oude discipel". De naam van die man wordt nergens genoemd, doch Geense spreekt met hoge achting, ook over de wijsheid van die man in het natuurlijke en in geestelijke zaken. Dan vonden we een brief, die niet gedateerd is, maar het kan heel goed een paar jaar later zijn, geschreven uit Antwerpen. Een uitvoerige brief, helemaal over "de oude discipel" en de zeer kommervolle huiselijke omstandigheden bij zijn overlijden. We begrepen uit dit verhaal, dat "de discipel" en z'n vrouw oorspronkelijk van Tholen afkomstig waren en dat ze in hun jongere jaren belijdenis hadden gedaan in een kerkje, wellicht bij ds. v. Dijke. Het echtpaar woonde dus later te Antwerpen. En daar die man blijkbaar getrouw in de vreeze Gods in die totaal Roomse omgeving leefde, ondervonden ze veel vijandschap. Ze woonden boven een herberg en hadden vaak last van het lawaai van kroegmuziek en dansen. Geense spreekt met een zekere afschuw over "dat Babel".

De Hollandse en Zeeuwse schippers die de zondag in Antwerpen bleven vonden steeds een thuis onder deze palmboom. Als het maar kon (vanwege het lawaai in die buurt), dan werd er een preek gelezen met wat schippers en "mensjes die Rooms geweest waren", dus geestelijk was het een thuis, maar hij was ook "velen tot hulp en ogen". Wellicht behartigde hij wat zaken voor de schippers en misschien was het daar hun postadres.

Geense vertelt in de brief, dat hij daar kwam toen "de discipel" juist gestorven was. Hij had het bericht op een kanaal reeds gehoord en bedacht "dat de zuivere en onbesmette godsdienst is: weduwen en wezen opzoeken in hun verdrukking." Hij vond de vrouw van 72 jaar ziek in bed. Zelf was Geense ook straatarm, maar kreeg in de voorzienigheid van een vriend nog f. 10,- mee. In het huis van "de discipel" was wel een schat van oude schrijvers, doch verder slechts 8 franc. Er was gebrek aan alles, ook blijkbaar zeer weinig huisraad. Daar er slechts één bed was, hadden een paar schippers de overleden man op een paar stoelen gelegd. Zo vond Geense de zieke vrouw met haar overleden man. Teneinde raad werd hulp van de burgerlijke overheid gevraagd: "vier onverschrokken spotters" haalden hem op en wetende dat het een oude ketter was, wilden ze welhaast de kist van de trap af gooien. Aldus de erbarmelijke omstandigheden, die Geense aantrof en beschreef: "Hier was geen Jozef van Arimathéa" en terwijl zijn ziel behouden was, kreeg deze godzalige man evenals de moordenaar aan het kruis geen fatsoenlijke begrafenis.

Wat ons nu verder trof in de brief, is de manier waarop Geense dan handelt. Hij bleef enige dagen, las preek op zondag en gaat aan het schrijven om voor de zieke weduwe een oplossing te vinden. Hij probeerde te weten te komen bij welke kerkelijke gemeente "de discipel" en zijn vrouw nog steeds lidmaat waren en schreef aan een ouderling om "een oude weduwe uit Babel te verlossen". Uitvoerig wees hij op de

liefdeplicht der kerk voor ellendigen. Het echtpaar was vroeger door "de oude profeet" op- en aangenomen en mij dunkt, dat er geen betere leden zijn, als die gelijk Daniël in zulk een land, toch altijd bij de Heere en de waarheid zijn gebleven, dat is, omdat de Heere die bewaakt.

Geense betwijfelde wel, of het verzoek om hulp in de kerkelijke kring veel gehoor zal vinden, dus gaat hij tegelijk ook zo te werk dat hij dat hij het hele verhaal door Stam zo uitvoerig aan de vriendenkring hier laat weten. Voor zichzelf zou hij nooit ergens om vragen, doch voor een ander wil hij nu toch wel eens haar nood bekend maken.

Als Stam dan eens wat vergaard mocht hebben, dan kon dat wel opgestuurd worden naar Bartel Meeuwse te Krabbendijke, want Geense moest nu in Krabbendijke gaan lossen en binnenkort weer daar zijn. Die Meeuwse was dus blijkbaar ook een vriend van Geense en "ouderling van de gemeente".

Zoals blijkt uit de onderstaande brief, heeft Stam met de vrienden te Nieuw-Lekkerland wel gereageerd, doch hoe deze zaak verder behartigd is en of die weduwe ook een kind van God was en of ze nog wat langer geleefd heeft; van dat alles weten we verder niets, dus het verhaal op zichzelf eindigt met die brief. Toch leek het ons wel goed om dit optreden van Geense eens in 't kort weer te geven. Er zijn immers mensen, die hoge gedachten hebben van een kerkverband enz. dat goed geregeld is en alles goed georganiseerd aangepakt willen zien. Dezulken denken wellicht dat er onder het oude Ledeboeriaanse en het onkerkelijke volk veel gepraat werd en dat de christelijke praktijk van barmhartigheid verwaarloosd werd. Deze brief bewijst dan het tegendeel. Geense had ook bij het preeklezen een busje op tafel staan voor de armen. We hebben ook eens gehoord, dat er twee weduwen jarenlang onderhouden werden, zonder dat ze wisten waar het vandaan kwam. Toen Geense stierf hield de toezending op en zo begrepen ze achteraf dat hij het steeds gestuurd had.

De brief eindigt, zoals doorgaans, met de groeten aan de oude Jacob Oosterwijk en aan vrouw Plomp. Soms wordt ook Martijntje erbij genoemd.

In antwoord op hetgeen Stam naar Krabbendijke gezonden had, schreef Geense (ongedateerd) de volgende brief:

Zeer geliefde vriend,

Ik heb hier gisteravond ulieder toediening voor de arme weduwe, die in Babel zit, ontvangen. u. de Heere mocht verder in alles maar zorgen en wij mochten de zaak maar biddend en zuchtend aan Hem opdragen. Wat de gemeente met haar doen zal is nog maar bewaard.

Lieve ziel, mijn aandacht viel verleden week (terwijl ik in mijn bederf zo om een zegen mocht vragen) op de rupsennesten, die in de bomen komen in het voorjaar als de bloesems gaan komen en wel het meest door de droogte. Deze moeten er dan uit gebrand of uitgeknipt worden; zo doet immers de eigenaar van die bomen! En o lieve vriend, de Heere zegt ook: "Ik zal het er uitbranden" en o, lieve ziele, is het nu geen tijd van grote droogte, zodat die oude rups, de natuur der zonde in ons hart en in het algemeen in al de takken, maar inzonderheid in de tak der liefde een broeinest maakt van rampzalige liefdeloosheid en van gierigheid, ook in de tak van de gemeenschap der heiligen zowel geestelijk als natuurlijk? Lieve vriend, de natuurlijke liefde is verkoud, hoeveel meer is dit ook een bewijs, dat de rups ook daarin broeit!

En al komt nu de Heere met oordelen, in- of uitwendig, en Zijn Geest is er niet bij, dan brandt het niet uit. Zodoende heeft de Nabalsgeest een grote plaats ingenomen. Wie van de discipelen uit Gods Woord hebben dat ooit gedaan, arme schapen laten verloren gaan? Juist hebben zij altijd alles aangewend uit innige hartelijke betrekking

om tot Gods eer zich met alles over te geven, om voor Jezus te leven en Zijn takken te bezoeken met eerlijke mededeelzaamheid. Als de Heere het nu eens uit mocht gaan branden, wat zou er veel pijn zijn, en als er dan weer groei kwam, is het soms branderig, maar soms heerlijker groei.

Och Heere, Juda zal toch immers gered worden als een stuksken van een oor uit der leeuwen muil? De Heere laat geen klein stukje verloren gaan; ik wilde, dat dit lieve en kostelijke geloof van God in mijn hart gegeven en opgedreven mocht worden, want, lieve God! daar hebben ze mee in de gloeiende ovens gewandeld en in leeuwenkuilen verkeerd, in armoede en overvloed geleefd, op de zee en in vissen gewoond. O, dat de Heere alzo mij arme Adamswortel, ermede bedelen mocht, want in de praktijk zijn wij meer met het uitwendige tevreden, dan met innerlijke aandoening des Geeestes.

Lieve en hartelijk lieve God, vervul onze zielen de Kerke met die liefelijke reuk van Uw Naam als een olie, die uitgestort wordt! Ik ben er van verzekerd, als de Heere dat deed, dat elkeen dan wel zeggen zou "kom mijn Liefste en eet Uwe edele vruchten." Ik geloof, dat het later nog eens behandeld zal worden; de Heere weet wanneer en tot welk einde.

Nu, wees van mij en ons allen tesamen hartelijk gegroet: ik heb het nu aan boord zo, dat ik het weer onderhands overbrengen kan als de Heere wil en een groet van Hem is verkwikkelijker, vertroostender en meer zielsbemoedigend en verblijdend, van beter en van langer duur dan het onze.

Nogmaals de groeten ook aan al uw kinderen; de Heere geve hen gezondheid en bovenal bekering, ook mijn kinderen.

O, het is alles verzondigd, och, Hij alleen kan tot een zondig mens gaan; wij niet tot Hem komen. Ik ben vanavond, als de Heere wil, bij Bartel en dan komt Louwtje ook eens. Och, dat paaslammetje moest immers met bittere saus gegeten worden; nu elk discipel zal wel bevinden hoeveel zure saus er is van haat, laster en spot en dat is maar van buiten, maar die bittere saus van binnen! want het is kwaad en bitter de Heere uwe God te verlaten; wie zal dat niet gevoelen van al Gods kinderen? Want: de Heere weg is alles weg! Wees nog hartelijk van mij gegroet en al de discipelen, die er zijn. Het adres is nog: Aan Bartel Meeuwsen te Krabbendijke, verder aan J. Geense; het komt alles terecht.

(Deze brief moet geschreven zijn tussen 1890 en 1896. Geense noemt "Louwtje"; ongetwijfeld is dat Laurens Boone, die in die jaren als jonge oefenaar te Krabbendijke stond.)

Iets uit een brief van 10 december 1885 uit Amsterdam aan zijn vriend C. Stam te Nieuw-Lekkerland.

... "Kees, ik heb vanavond een preekje in die Godzalige Van Lis gelezen over die woorden: "O, mijn God, ik zoek U in den dagenraad". Kees, zouden we dan niet onder de grond moeten kruipen? Ik meen van ja! Ik denk nog over Israëls werk:

*biddende waren zij van druk bevrijd,
zij hoopten op Gods goedheid 't allen tijd.*

We herinnerden reeds aan het gebeurde in de haven van Antwerpen (zie zijn boekje, p. 31); daar mocht Geense een zeer groot geloof oefenen, daar stond hij in de mogendheid des Heeren HEEREN en God verstrooide zijn vijanden. (We hebben wel eens gehoord, dat Geense wel placht te zeggen: "het geloof is een klein almachtige"). Evenwel is dat bij Geense ook niet altijd zo geweest. Met alle Bijbelheiligen en al het oude volk had hij zijn strijd tegen de driehoofdige vijand en in die strijd lag hij ook

wel eens onder. Dan kon hij zich niet uitschudden als Simson, dan lagen er allerlei bergen tussen God en zijn ziel. Dan klaagde hij zeer ontroerend in een brief van 10 febr. 1891 uit Hansweert:

"Och Kees, mijn hart is zo hard - al een hele tijd - och, ik mis die hartelijke lieve toegang tot de lieve Troon der Genade. Eén zonde verstopt al de luchtpijpen des geloofs en dan kan het reine water niet afdalen in de ziel voordat die pijpen schoongemaakt of doorgestoken worden door hartelijke belijdenis en hartelijk berouw. Och, dat de Heere mij nog eens op dat plekje mocht brengen, waar Hij Zich laat vinden en dat die geestelijke pijn dan maar in m'n hart mocht gegeven worden."

Uit een brief van 21 jan. 1887 uit Schiedam begrijpen we, dat Geense daar met bittere vijanden had te doen, die list en geweld gebruikten: "Kees, de diabolisten hebben heimelijke vergaderingen om te overleggen hoe ze de Voelpoort van Mensenziel moeten aanvallen en juist op zondagmiddag kwamen de diabolisten uit hun vergadering voor de dag... "

Gods dag was weer in het geding en onder de toelating werd Geense in al zijn armoede met valsheid benadeeld. Uit zijn klachten blijkt wel, dat hij daar geen geweer had in die strijd.

Op 17 januari 1892 schrijft Geense uit Dordt en kennelijk was hij toen uit de weg gegaan. Door ongeloof was hij aan het rekenen gegaan en had blijkbaar zonder God, in eigen kracht, zonder biddend opzien een reis aangenomen en de Heere bestuurde, dat het allemaal slecht afgelopen was. Het verhaal is niet erg duidelijk, maar het ging over een reisje met bomen naar of van Eindhoven. Hij weet natuurlijk zeer wel, dat de Heere overal in gekend wil wezen, dus met beschaamdheid schrijft hij dan letterlijk:

"Geachte vriend! Veel durf ik niet schrijven. De bomen van Eindhoven hebben mijn hart geheel verwoest. Niet de bomen, maar mijn hebbelijkheid. Dat was al van 't najaar af. Nu is alles op niets uitgelopen. Ik lig hier nog (in Dordt) en mocht ik nu eens ophouden om met mijn vlees en bloed en begeerlijkheid raad te plegen. Ik ben enkel vlees en bloed van binnen en van buiten; van binnen 't ergste. Och, dat alles nog eens onder gebracht mocht worden."

Zo klaagt Geense al maar door over "mijn begeerlijkheden van allerlei slag en één enge verwoest reeds alles, och, de vuile poel der zonde..." enz., enz.

In heel veel brieven beluisteren we door Gods genade ook heel andere tonen. Vaak blijkt zeer duidelijk, hoe Geense "in de vreze de tijd zijner inwoning" mocht wandelen. Zo bijv. op 3 mei 1888 uit Hansweert:

Geachte vriend Kees!

Ik ben door 's Heeren goedheid hier op Hansweert. Ik heb te Rhenen met Pieter opzij gelegen omdat we daar zaterdags verstild zijn en 's maandags ben ik daar aan de wal gegaan en toen kwam ik juist met een man in gesprek, die zei, dat daar hout te laden was naar Brussel en dat heb ik toen onderzocht en ik heb aangenomen en geladen net boven de Rhenense brug. Ik ben wel bang om weer naar dat land te gaan. Maar Kees, nu het zo in Gods voorzienig bestuur lag, durfde ik het maar niet te laten. We hadden wind van boven en juist daar verstild. De Heere mocht het in en met Zijn lieve raad bestaan om mij, arme stoppel, te bewaren voor ellende of verzoekingen, die soms vele kunnen zijn. Kees, wees nu nog verder van ons allen gegroet, ook de kinderen. Ik heb nog geweend toen ik voorbij gevaren ben, maar het was zeker bedtijd.

Nu Kees, mocht de Heere ons en u en al Zijn arme volk gedenken om Zijns eeuwigen Naams wil en om het kostelijke bloeds wille van het kostelijke Lam Gods. Och, dat de Heere mij, arme stoppel, mocht bedelen met lieve, zalige vruchtjes van Jezus' voorbedding uit vrije gunst om Zijns Naams wil. Wees nog gegroet, van die zich noemt, J. Geense JJz.

Bezien we nu Geense op een verre reis in het Franse gedeelte van België. 't Was blijkbaar wel in Gods weg en de Heere behoeft hem heel de reis, doch hij had ook maar net genoeg geloof en doorzicht om niet te bezwijken.

Mons, 3 oktober 1892.

Zeer geachte vriend Kees en allen tesamen.

Nu moet ik eens een briefje schrijven. Ik heb nu 14 dagen met angst en benauwdheid gevaren. O, lieve vriend, ik heb een reisje aardappelen bij ons aangenomen voor 25 cent per mud en heb 1000 mud geladen, dus aan vracht maak ik 250 gulden. Maar lieve vriend, ik wist niet, dat het zo ver was! Ik zit nu hier helemaal onder de Fransen, alles is Frans hier en we kunnen ze niet verstaan.

O, vriend, bij de 50 sluizen ben ik gepasseerd. Over de bergen ben ik heen geschut en allemaal net 5 meter wijd en de bruggen ook en ten laatste ben ik er gekomen zonder ongelukken, maar o, ik ben ziek geweest van al de bezwaren. Soms kon ik niet verder, of ik moest gesleept worden door paarden, 8 dagen lang en daar de Dag des Heeren bij! O, vriend, en dat is een directie; je mag niet anders, dus u kunt wel begrijpen, wat een bezwaren er op mijn ziel lagen. Ik zag geen redding, hier of daar, en ik had al zo veel verzonnen en bedacht om zaterdag los te komen en voor je weggaat moest je eerst 94 franc betalen. Ik had het betaald maar om dan weg te mogen, moet je ook weer tenminste een dag of drie gevaren hebben.

Nu lieve vriend, wat ik gedacht heb en wat er al niet in mijn hart geweest is, is niet te zeggen en toch: de Heere heeft gegeven, dat ik het voor mekaar kreeg om te blijven liggen. Ze hadden voor mij al getelegrafeerd, maar ik heb met al mijn ellende hier door mogen komen. 'k Ben over rots en bronfontein gekomen en daar heb ik mijn watervaten vol gedaan. O, mochten wij met de vaten van ons hart tot het zuivere bronwater van Jezus Christus gaan.

De lieve God heeft mij boven bidden en denken hier gebracht en overal hebben we ook nog dokters aan boord gehad. Nu lig ik hier tussen de koolbergen. "Al wat in de aarde is, is Mij", dat dacht ik nog zo, toen we zondag hier op onze knieën zaten, ijzererts, metalen en kolen. Ik had gedacht met pak en zak uit de Fransen hier weg te moeten, maar och, al mijn bezwaren blijken groter dan de daad te zijn. Tot hiertoe heeft de Heere alles voorzien, want wat mij al niet aangegrepen heeft is niet te zeggen en ik heb het gedaan omdat er niets was en het voor de peen nog 3 weken te vroeg was en omdat er niets verdiend werd. Ik dacht: het is een mooi reisje en het is mij aangepresenteerd, zodat ik het niet gezocht heb.

O, ik ben zondag met mijn hart bij ulieden geweest. Och, wij kennen de waarde niet van de bijeenkomsten omdat het alles zo in vrijheid bij ons mag gaan.

Hoe het nu verder met mij zal aflopen weet ik niet. De Heere weet het. Het zou nu wel kunnen, dat ik nu het laatste jaar schipper ben, want waar moet het nu vandaan komen? O, het is een jaar voor mij! Mocht ik het niet vergeten! Ik doe soms geen oogdicht. Och, de zonde! Och, de zonde! vriend, o, mijn hart, ik beef voor mijn hart!

O, de Heere Jezus, mocht Die zich nog eens ontdekken, o, dan was er blijdschap op blijdschap, maar wat is nu alles zonder Hem? O, lieve Heere, mocht Gij toch eens een woordje tot mijn arme ziel spreken! Ik heb mijn tijd meer in onrust en woelen doorgebracht als in rust. 'k Heb gehoord, dat hier ook de verderfengel van God rondgaat: de cholera, och Heere, help, help ons in alles!

Zo gaat de brief nog even door met blijken van bestrijdingen en toch ook steeds weer een gelovig toevlucht nemen. Maar juist zoveel geloof als Geense nodig had en ook niet meer. De oude vader Jacob Oosterwijk moet de groeten hebben en als Stam nu eens schrijven wil, dan is het adres: Aan patroon Geense, batea "Eben-Haëzer", liggende te Mons, Belgique.

(In juni 1892 overleed zijn dochter Pietje, 17).

Zeer geachte vriend Kees en allen tesamen.

Ik begin mij genoodzaakt te gevoelen om een berichtje aan u en ulieden te schrijven, eens deels omdat wij het natuurlijk beide hebben en dat begint mij gedurig weer op te wellen en niet zonder reden van mijn kant.

Ik ben hier naar toe gesleept en lig hier met het nieuwe jaar te Dordt binnen in de Voorhaven af te wachten wat de Heere geven of schenken zal.

Kees, ik dacht nog eens in het begin van het nieuwe jaar wat dat lieve kind Gods, Jeremia, uitdrukte, en het was niet zonder reden en ook was het niet zonder kennis die hij deelachtig was: 'Het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn en dat Zijn barmhartigheden geen einde genomen hebben', en dat zou dat kind Gods ter harte nemen.

Och, dat ik arm, afgezakt, om- en omdolend schepsel dat nu eens ter harte mocht nemen en ulieden ook.

Want dat veronderstelt eerst geestelijke kennis aan God, want als wij gaan zien, ik tenminste, op al die goedertierenheden in 't gemeen, die die lieve hand mij, zondige stoppel, geeft dan zouden wij verwonderd moeten staan. En als wij dan gaan overdenken dat de Heere Jezus naar Zijn menselijke natuur met Zijn twaalf discipelen nog geen stater had om de schatting te betalen nietwaar, daar Hij toch naar Zijn eeuwige Godheid zeggen kon: Alles is Mijne, het vee op duizend bergen!

Wat een lieve, zalige kennis Jeremia had van Zijn gunst en zalige gemeenschap, kun je uit zijn mond horen: 'Heere, Gij hebt gezegd: vreest niet.' Dat was zijn grond om Gods goedertierenheid ter harte te nemen, want geloof niet, dat een mens zonder kennis Gods ooit Gods goedheid ter harte kan of zal nemen zonder dadelijke invloeden van of bewijzen van Zijn Godheid.

Och Kees, hier zouden wij o zo veel op kunnen noemen, want de ellenden en tegenspoeden, zoveel als elk kind Gods om moet dragen, zijn in den grond nog goedertierenheden. Kees, ik gevoelde zondag er nog iets van toen ik las in een boek over de Naam Gods. O, die Naam, alles van de mens weg en alleen die eeuwige Naam Gods, 't is een verbondsliefde. Is het geen wonder, dat de Heere dit aan zondige aardmollen, zo onrein, en zo bedorven en zo vol van de aarde, met zulke onreine lippen, handen, tong en mond, toestaat daarover te mogen spreken, ja te bidden in die Naam?

O wonder, o wonder, de tollenaars en zondaars naderen tot Hem, en ziet, Hij ontvangt ze in Zijn huis. O, als ik aan dat plekje denk en aan dat woord: 'Hij ontvangt ze en eet met hen!'

O, wie ooit iets ondervonden heeft van die zalige ontmoeting of ontdekking van dat zalige, lieve Wezen, aan en in zijn ziel, dat Avondmaal houden van de Heere met zo een ziel, o man, dat is het waar ik nu in mijn afgeweken stand het gemis van gevoel; ik ben nu zo ver van dat lieve, zalige Wezen dat ik het niet kan zeggen. Ik heb toen gevoeld en ondervonden Gods verbondsliefde, maar ben nu een arme worm, met zonden in de hand, zonden in mijn hart, uit- en inwendig aarde gelijk en het hartelijke ben ik kwijt; er zijn zonden in mijn leven, in mijn bidden, ja ik kon wel een heel register opnoemen. Heere, mocht ik het alles voor Uw voeten neerleggen, bekennen en betreuren, en dat ik dan weer eens zo gelukkig mocht zijn, om niet te kunnen of te mogen rusten voordat ik, arme stoppel, weer eens bij vernieuwing vergeving en Zijn gunst mocht ontvangen, en mij door die lieve Heere Jezus aan het liefde hart Gods mocht ontdekt worden, och, dat is het alleen.

Och, dat mijn voeten gericht mochten worden om het pad van Zijn geboden te lopen, dan zouden het voeten der hinden zijn.

Nu Kees, dat al die weldaden en goedertierenheden van ons ter harte mochten genomen worden; de algemene goedertierenheden, zowel politieke en maatschappelijke, als die welke op ons familieleven betrekking hebben. De Heere had toch alles weg kunnen nemen en dat heeft Hij nog niet gedaan, ook heeft Hij nog geen oorlog, pest of allerlei ellenden ons doen overkomen wegens de roepende zonden, want die zijn groot.

Nu, de Heere geve, dat wij eens met Jacob zeggen en gevoelen mocht] geringer te zijn dan al die weldaden. Ieder mens heeft wel een staf in Gods voorzienigheid maar niet elkeen heeft die woorden die Jacob kreeg uit Gods lieve mond: 'Ik zal gewisselijk wel bij u doen.' Jacob had dus kennis aan de Gever en de weldaden beide.

Ook ik mocht om allerlei redenen mijn knieën wel buigen voor de Heere hoewel het nu donker is. Hierover dacht ik, terwijl ik zou beginnen schrijven, maar hierin verhinderd werd door de komst van een leven(kind Gods - dat is ook een zeldzaamheid. Ik overdacht hoe ik van Sittim tot Gilgal gekomen was, door vóór- en tegenspoed.

Mocht de lieve God mij geven verenigd te worden met Zijn weg en (dat) achteraan mocht komen en eronder blijven. Wat zijn er oorzaken om mijn knieën te buigen voor den Vader van den Heere Jezus Christus, voor n arme worm, vooral. Dat de lieve Ontfermer in Zijn lieve gunst nog eens mij, arme afgezworven worm, mocht zien en aan mijn ziel betuigen: 'O Sions wil zal ik niet zwijgen en om Jeruzalems wil zal ik niet stil zijn.'

O wonder, vrije opzoekende liefde, niets in of om de mens, alleen soeverein vrij welbehagen! O Heere, leer mij meer van Uw zalige gunst in mijn ha ondervinden, o lieve Heere, zeg nog eens: 'Vreest niet'.

Alles is dan weggevlogen en de Heere neemt het hart in. O Heere, doe het o lieve Heere Jezus, doe verzoening over datgene dat er in dit briefje kan zijn.

Kees, wil je het lezen? De Heere geve er u genade toe om dit broddelwerk lezen, ik zou moeten beginnen over dat alles te zoeken en te vragen: zit het arme schepsel onder? O mocht de Heere Jezus mijn biddende en da kende Hogepriester zijn voor tijd en eeuwigheid, dat is het grootste wonder, dat God zo laag heeft willen bukken! Kees lieve, ik moet maar uitscheiden.

Kees, wil je nu hier, als de Heere wil, nog naar toe komen, ik heb nog wat geld voor u, ik lig hier aan de Mattenkade te Dordrecht. De Heere doe wat goed is och Heere geef

dat in de grond van mijn ziel te verstaan en te beleven, dat wens ik mezelf en u allemaal. Wees verder gegroet van die zich noemt uw vriend,
J. Geense.

In de brieven, die hij als schipper schreef, klaagt hij wel veel over zijn ongelooft en zijn verdorven bestaan, doch zijn aanklevend leven in de tere vreze Gods blijkt toch ook steeds duidelijk. Met zijn vaak gebrekkige houten zeilscheepje had hij God nodig om vracht te krijgen; om als een "arme stoppel" overal maar weer bewaard te worden, terwijl ook wind en tij van God werd afgebeden en ontvangen.

Geense schreef eens aan Stam: "De Heere heeft ons weer een reisje naar Breda gegeven en wij zullen waarschijnlijk morgen laden, als de Heere wil en wij leven en mocht hij ons dan te Breda brengen; och, Heere, bewaar en spaar!"
Uit een andere brief uit Sluiskil: "Nu krijg ik vandaag de last in en wens dan weer af te varen als de Heere het wederom geven mocht in en door Jezus Christus om Zijns Naams wil; och Die alleen kan het weer doen!"

Op 15 september 1889 is hij te Amersfoort gekomen, nadat hij op een droogte en zonder wind op de Zuiderzee enige dagen opgehouden was "en de Heere was zo goed, dat Hij de wind om liet gaan naar het noorden en ineens water gaf."

Nu was dit zeer afhankelijke leven wel de lust van de nieuwe mens in hem en hij wist ook zeer wel, wat het was, om in God verblijd te zijn en te roemen in de verdrukkingen, doch zolang hij op aarde was, heeft hij toch ook evenals Paulus in Rom. 7 de strijd tussen vlees en Geest, tussen de oude en de nieuwe mens gehad. Geense kende ook zeer wel: "als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt; want ik heb een vermaak in de Wet Gods naar de inwendige mens."

Als een voorbeeld daarvan vertelde men ons het volgende: Terwijl Geense eens met zijn scheepje ergens aan de wal lag, zag hij een jongeman aankomen, die hij herkende als de zoon van iemand, die "bevrachter" was. Terwijl die jongen naderde, liet Geense zijn gedachten gaan en niet kunnende denken voor welk zakelijk doel hij kwam, was binnen een enkele minuut de conclusie, dat dan die jongen bepaald kwam om verkering met Geense's dochter te zoeken. Snel flitste het door de gedachten van Geense (want de oude mens was niet dood), dat zulk een verbintenis hem wel aanstond, want als die jongen ook meer in de bevrachtingszaken van zijn vader kwam, dan zou Geense daar als schippertje mettertijd best wel plezier van kunnen hebben! Dan hoefde hij hopelijk niet meer zo afhankelijk, altijd kortgehouden, als een bedelaar bij God om vracht en al zijn nooddrift aan te kloppen! Dan zou al dat getob en die strijd om 's zondags niet te laden of te lossen wel gebeurd zijn! Gedachten gaan snel en zo was Geense in zijn hart dus in weinige ogenblikken van God afgeweken. De genade echter was veel overvloediger, want binnen een enkel ogenblik mocht de nieuwe mens in hem, verlevendigd door het geloof, aan de zijde Gods vallen. Hij verfoeide de zondige gedachten, waarmee hij van God afweek en mocht direct daarop verkiezen om toch liever in afhankelijkheid van God Zijn raad uit te dienen. Wat er dan ook gebeurde; de ere Gods woog hem toch het zwaarste.

Al deze overleggingen gingen zó snel, dat Geense het God gewonnen had gegeven, eer die jongen het schuitje bereikt had en al wat de oude natuur zou behagen en najagen, wilde hij en mocht hij op dat ogenblik daar ook verloochenen.

Hij zag dus door het geloof, dat God heel deze zaak zou afbreken en wetende, dat God geen vlees spaart, prevelde hij in de vreze Gods: 'O Heere, wie zal dat lijden? Wie zal dat moeten lijden? De plannen van die jongeman waren inderdaad geweest, zoals Geense gedacht had, doch God heeft alles verijdeld, want, zoals Geense later vertelde, werd die jongeman weggenomen: "het jongske is jong gestorven."

Hoe stond Geense eigenlijk tegenover het kerkelijk leven?

Er waren er onder het oude volk, dat in zijn omgeving leefde, met een geregeld kerkelijk leven; er waren er, die wel eens "hier of daar" ter kerke gingen, doch er waren er ook wel, die altijd thuis uit de oudvaders lazen en in geen kerk kwamen. Vooral het leven van dat laatstbedoelde "onkerkelijke" oude volk heeft uiteraard op de volgende geslachten een enigszins verwarrende indruk gemaakt. 't Is natuurlijk duidelijk, dat als ouders hun kinderen een trouw kerkelijk leven wilden bijbrengen, en die kinderen kenden toch ook godzaligen, die nooit kerkten, dat dan 't een en ander voor die kinderen wat moeilijk te volgen was. Misschien mogen we dus wel stellen, dat het aanmerkelijke gedeelte van het oude volk in onze streek, dat onkerkelijk was, tot op de huidige dag een nadelige invloed heeft gehad op het echte kerkelijke leven in onze omgeving.

Dit voorgaande bedenkende, overdachten we nog eens enige overleveringen uit het leven van Geense; we onderzochten zijn boekje voor aanwijzingen hierover en we vonden ook in zijn brieven 't een en ander, dat het kerkelijke leven raakt en het leek ons wel goed, om over dit onderwerp eens wat weer te geven.

Geense is bekend als iemand, die met een gezelschap in zijn huisje preken las; wel ééns in het jaar, als ds. Boone op het werfje van de Stammen kwam, als voorlezer diende, doch verder zal deze godzalige man wel als eigenlijk onkerkelijk gezien zijn. De zaak ligt echter wel iets anders: hij was een Ledeboeriaan, die gerekend kon worden te behoren bij de "Van Dijkiaanse gemeenten". In zijn boekje lezen we over de tijd dat Geense in een weg van diepe ontdekking was (17 jaar oud) en in die wegen van de droefheid naar God "sloeg ik niet één predicatie meer over. Als ik er maar komen kon, hoe ver ik ook lopen moest, ik ging naar ds. Bakker of ds. v. Dijke of elders, waar ik de waarheid horen kon" (pag. 7). Ook toen zijn ziel gered was bleef hij kerken, (zijn ouders werden zijn vermaningen over Gods Dag moe), dus "dan gebeurde het wel, als ik zondagsavonds uit de kerk kwam, dat de deur voor mij werd gesloten" (pag. 14).

Die gemeente te Krabbendijke was Ledeboeriaans. Geense hoorde in zijn jonge jaren blijkbaar aan deze gemeente (ik denk dus ook wel als lidmaat) "en de knecht des Heeren, ds. v. Dijke van St. Philipsland, heeft ons eerste kindje gedoopt. O, ik heb dikwijls naar die leraar verlangd. Als het dan zondag was, dan wilde ik wel, dat het zondag bleef. Toen was het nog alles zoet; bitter kwam later. Ik had de liefde Gods gesmaakt, toen ik onder het recht was gekomen en dat was toen levendig in mijn ziel. Gods Geest getuigde van de vergeving in het bloed van Christus. Ik riep dikwijls: "Heere, zend uw lieve knecht eens weer." Op de preekstoel hoorde ik hem zeggen, dat hij naar Krabbendijke komen moest, omdat er daar zijn, die aan de troon der genade bedelen. "Ik heb dat in mijn binnenkamer gevoeld", zei hij. Wat was dat aangenaam. Waar zijn die knechten nu en waar is dat bidvend volk? Veel letter en vorm en klagen, dat God weg is. Och Heere, help ons! (pag. 23 van zijn boekje).

Terwijl Geense met zijn gezin bij zich aan boord voer en de zondagen op allerlei plaatsen door moest brengen, was hij natuurlijk in vele streken (in België bijv.) wel

genoodzaakt oudvaders te lezen. Soms met andere godvrezende schippers die ook in de buurt lagen, erbij. We lazen in zijn brieven: "Ik heb zondag gehouden in de Dordtse Kil met Willem de Korte", ook eens te Oostende met ene Zandee. Kon hij echter in de een of andere kerk opgaan, dan deed hij dat (pag. 33 van zijn boekje: Alphen). Als Ledeboeriaan zal hij wel meer op het verbond gelet hebben dan op het verband, doch een man als ds. Boone was wel een innige hartevriend van hem. Toen Boone predikant was te Terneuzen (1899-1904) bracht Geense daar graag de zondag door. Hij schrijft 16 maart 1903, vandaar: "wij zijn gisteren hier bij Louw ter kerk geweest en 's middags bij hem gebleven."

In een brief uit diezelfde jaren aan Stam blijkt, dat Geense ingevroren ligt te Terneuzen; het dooit weer en de brief gaat over vrachten stro, maar achterop schrijft Geense: "ds. Boone houdt bediening. Hij heeft zondag voorbereiding gehouden uit deze woorden: "Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed hebbende?" Nogmaals de groeten en schrijf eens, of er bij jullie ook ijs drijft?"

Geense was schipper tot 1904 en vanaf dat jaar had hij een winkeltje te Nieuw-Lekkerland. Zo kwam hij dus terecht op een plaats, waar geen Ledeboeriaanse gemeente was. Wel waren er die bijeenkomsten eens per jaar op het werfje van de Stammen; die bestonden toen al lang, doch Geense las preek in zijn huisje en verschillende kinderen Gods kwamen bij hem luisteren.

We hoorden eens over de Godzalige J. Hooijmeier te Rijsoord, hoe hij ook in huis preek las, doch van Godswege vermaand werd: wat staat gij hier ledig aan de markt? Hij moest kerkelijke bijeenkomsten gaan houden en deed dat ook; in zijn geval was er dus een ambtelijke roeping. Geense stond zeer hoog op de ambten, doch blijkbaar heeft hijzelf toch nooit roeping tot een ambt gehad, dat is ook alles naar Gods vrijmachtige raad. Denkelijk kan het in Bijbels licht wel zo gezien worden, dat, terwijl Hooijmeier opziener werd, Geense *een profeet* genoemd kan worden (worden in N.T. en in oude kerkordes ook genoemd). In alle gevallen heeft Geense het "ambt aller gelovigen" op zeer uitnemende wijze bekleed.

Uit Geense' boekje blijkt dus, hoezeer Geense verbonden was aan ds. v. Dijke. We weten ook uit overlevering, dat ds. v. Dijke reeds op het werfje van de Stammen te NieuwLekkerland kwam preken en zo had dus C. Stam ook wel vriendschap met ds. P. v. Dijke. Deze Godzalige leraar ging in de eeuwige rust op 3 maart 1883. Blijkbaar heeft Geense geen kans gezien in zijn zorgelijke schippersbestaan om naar de begrafenis te St. Philipsland te gaan, want in een brief van 23 maart 1883 schrijft hij uit Yerseke aan Stam:

"Kees, u bent bij ds. v. Dijke geweest hé, toen hij begraven werd. Die eer heeft u weer boven mij gekregen. Nu, Kees, onze oude profeet zal het beste af zijn; als ik maar een klein deeltje van hem mag hebben, Kees!" Geense noemt Ds. v. Dijke dus 'de oude profeet' en Stam was dus wel bij de begrafenis geweest.

Na de dood van ds. v. Dijke is er een tamelijk verwarde toestand in zijn gemeenten geweest. David Janse werd nu dus de leraar in die kring.

Zoals we uit andere passages in brieven wel zien, is hij doorgaans mild in zijn oordeel over leraars, ook als het niet helemaal naar zijn zin was. In zo'n geval schreef hij eens: "het zal wel aan mij liggen, want aan mij scheelt toch het meest!" We vonden in een brief uit Arnemuiden van 11 december 1890 aan Stam, dat hij zegt: "Ik ben hier nog

bij Janse aan huis geweest en bij het volkje. Als we naar Middelburg gaan is het anderhalf uur lopen." Er was dus blijkbaar tussen hen ook wel goede vriendschap.

Deze brief eindigt als volgt: ... de Heere weet alles en ik weet niet anders dan zonde te bedenken, dat is mijn natuur. Heere, lieve God, Heilige Geest! komt mij heiligen; door Uw Geest de wortel der zonde uitbranden en laat dan nog eens de reinigende kracht van dat Bloed in mijn hart medegedeeld worden, tot wegneming van zonde en schuld. Anders kunnen we toch niet weten voordat, ze weg zijn zonder die kracht van dat bloed aan onze consciëntie medegedeeld te worden. En nu liggen er bij mij zoveel bergen van die tijd, tot nu toe! Als dat nu weer eens opnieuw mocht gebeuren, dan zou ik tegen al de vijanden van binnen en van buiten zeggen kunnen: In God is al mijn heil, mijn sterke tegenweer. Verstaat het goed.

De Heere geve het ons allen tesamen te ondervinden, Kees, doet toch de oude vader Jacob Oosterwijk de groeten. Ik ondervind, dat er niet veel vader Jacobs zijn. U en al de kinderen Gods die daar zijn, Martijntje, vrouw Plomp, wees van mij, arme stoppel en al mijn kinderen en vrouw gegroet,

Uw vriend,

J. Geense

Als het zo gelegen kwam, dan heeft Geense ook wel gekerkt bij afgescheidenen en Kruisdominees. Wij kennen de Afgescheiden ds. H. H. Middel uit zijn uitmuntende boekje en het is dus wel aardig, als we van Geense lezen aan het eind van een brief, d.d. 26 april 1882 uit Wolfaartsdijk:

"Wees nogmaals van mij en ons allen gegroet; ik ben hier zondag bij dominee Middel in de kerk geweest een oud man al van 82 jaar en nog driemaal preken nog ouderwets zuiver, een kind des Heeren."

Als schipper was Geense ook bekend in Dordt en bij de Kruisgemeenten was daar de oude ds. v. Brummen. Omdat een deel der gemeente dat wilde, ging deze bekeerde leraar (zij het met een duidelijk voorbehoud) met zijn gemeente in 1892 over tot de Dolerende Kerken. Er zullen bij dit soort fusies wel predikanten met vleselijke oogmerken te werk zijn gegaan. Geense had wel goed inzicht in al die bewegingen, want hij schrijft dan (uit Kleef) aan Stam. "Ik ben verleden zondag in Dordt geweest en ben toen naar Roobol gegaan, en o, het doet mijn hart jammer: nu is van Brummen ook verenigd en ik zucht nog voor menigeeen! Och, ons wantrouwen en ongeloof; ik denk, dat hij zijn brood in 't oog gehad heeft, of met vlees en bloed is te rade gegaan. Nu, dat woont ook op een verschrikkelijke manier in mijn hart; och, mocht de Heere mij leren!"

(Hier moet een vergissing zijn, want volgens zijn boekje werd ds. Middel op 3 sept. 1802 geboren. Toen deze brief geschreven werd, was hij dus 79 jaar.)

Toen Geense in 1904 te Nieuw-Lekkerland kwam wonen, stond daar nog in de Geref. Kerk ds. van Schaik (ongeveer in 1907 vertrokken?) en zo wij gehoord hebben, kon Geense echt in het geestelijke wel met ds. van Schaik praten, hij zag hem wel als een broeder, doch leerstellig en kerkelijk was er veel verschil.

Als Ledeboeriaan zal Geense wel altijd nog een bepaald plaatsje in z'n hart gehad hebben voor de Herv. Kerk, de kerk der vaders; althans hebben wij wel eens gehoord, dat Geense jaarlijks een zekere bijdrage voor de Herv. Kerk gaf.

We weten uit overlevering ook, dat Geense wel eens ter kerk ging (in de week) bij ds. Stam. Onder andere moet hij onder het gehoor van Stam gezeten hebben toen de Koningin een biddag uitschreef bij het begin van de oorlog in 1914. Stam was dan wel zó, dat hij dan Geense onder de preek nog eens persoonlijk aansprak ook. Geense was een zeer goede vriend van ds. Boone en voor zover hij dus ook in zijn latere leven een kerkelijk leven had, bestond dat dus uit die band met ds. Boone. Toch heeft hij ds. G. H. Kersten ook wel persoonlijk gekend en ze hadden wederkerig grote achting en broederlijke liefde voor elkaar.

Toen Kersten Geense eens had horen praten uit zijn geestelijke leven, verklaarde hij bij anderen over Geense: "Dat is een christen, die evenals een boom geheel met vrucht is beladen." (Psalm 1) Men heeft ons ook eens verteld, dat het gebeurd zou zijn, dat ds. Kersten op een avond ergens stond te preken, zeer duister voor zichzelf en zeer bestreden door de satan. Het ging zo ver, dat hij geen raad meer wist. Geense zat die avond gewoon in zijn huisje en ineens voelde hij dat een broeder, die een knecht was, in benauwdheid verkeerde. "*O God, een van Uw knechten is in nood. Wilt U hem uithelpen?*" enz. Op hetzelfde ogenblik werd ds. Kersten weer uitgered. Dat was de gemeenschap der heiligen.

Toen omstreeks 1930 de gemoederen nogal bezig werden gehouden met een geschil tussen ds. Kersten en ds. Daan Overduin, kwam er op een middag een man bij Geense, die nogal veel praat over die zaak maakte en op zijn manier sterk voor Kersten en tégen Overduin sprak. Geense was dus reeds in de tachtig en hoorde die man aan en stemde die man ook nog wel 't een en ander toe in z'n redeneringen. Blijkbaar had Geense toch juist iets teveel van 's mans gepraat overgenomen en toen 's avonds een buurman bij Geense kwam, vertelde hij ook weer iets van het gehoorde over. Hierover gevoelde Geense echter na het heengaan van die buurman een verhindering in zijn gebed. Zó teer was de vreze Gods, dat hij aanstonds zijn onbedachtzaamheid beled en beweede; hij zag dat "ds. Daan" ook een gezalfde knecht des Heeren was en hij had er iets van gezegd! De volgende morgen stond Geense heel vroeg op de dijk en wachtte z'n buurman op, want vóórdát Oosterwijk naar z'n werk ging wilde Geense zijn uitlatingen terugnemen.

Daar we nu dus schrijven over de houding van Geense tegenover het kerkelijke leven, moeten we toch ook iets vermelden, dat Geense eens aan ds. Boone geschreven moet hebben. Eéns per jaar kwam ds. Boone dus op het werfje van de Stammen prediken en ook altijd een aantal kinderen dopen. Geense fungeerde dan als voorlezer en ouderling, dus hoewel die bijeenkomsten vanouds een zaak van de Stammen was, zal het ongetwijfeld in de beste overeenstemming met elkaar geweest zijn, dat Geense ook wel aan z'n vriend Boone schreef, om weer eens een bepaalde zondag af te spreken.

Volgens de overlevering moet Geense dan eens ongeveer als volgt geschreven hebben in zo'n brief: " ... en Louw, als je dan komt, dan moet je maar meebrengen:

*melk voor de zuigelingen in de genade,
vaste spijs voor de jongelingen,
een stok voor de ouden van dagen
en een hart vol liefde voor de onbekeerden.*
Jan uit de Bagger."

Zeer leerzaam is ook het volgende:

Op een zondag zou ds. Boone te Nieuw-Lekkerland preken en terwijl hij op de zaterdagavond bij Geense in huis zat, kwamen er, zoals dat gebruikelijk was, enige jonge vaders vragen, of ds. Boone hun kindje de volgende dag wilde dopen. Er werd uiteraard wat gesproken over de betekenis van het Sacrament en in dat verband zei de leraar ter beproeving het volgende: "Mensen, nou komen wij maar één keer op een jaar hier om te preken en in de rest van het jaar zullen jullie toch ook wel eens hier of daar naar de kerk gaan. Maar nou kom je voor het dopen van je kinderen juist naar mij toe. Maakt het voor jullie nou zo'n verschil, door welke handen je kindje gedoopt wordt?"

De jonge vaders wisten geen van allen, wat ze daar nou op moesten antwoorden en ze voelden ook wel, dat je tegenover een man als ds. Boone op zo'n gewichtige vraag niet zomaar wat kon zeggen, dat geen grond had.

Daarom gaf Geense dus maar het antwoord en dat was treffend: "Kijk eens, Louw, het gaat er zozeer niet over, door welke handen de doop bediend wordt, maar het maakt wel verschil, welke leer, welke prediking wij met ons jawoord opnieuw belijden!"

Het oude volk des Heeren, dat onkerkelijk was, stelde zich op het standpunt, dat het kerkelijke leven zo diep bedorven was, dat de Heere daar zeker geen bemoeienis meer mee wilde hebben en dat er dus ook geen predikanten meer waren, die door God geroepen waren. Uit deze opvatting trok men de consequenties, de een meer en de ander minder strak.

Het Heilig Avondmaal kwam steeds in het gedrang, doch in de kring van Vrolijk te Bolnes werd het zelfs heel bezwaarlijk geacht om in de kerk een kind te laten dopen. Daarentegen moet P. de Bie te Alblasserdam zich op het standpunt gesteld hebben dat men toch wel z'n kinderen in de Herv. Kerk moest laten dopen. De Bie ging echter niet luisteren, al preekte ds. Boone vlak bij zijn huis. Zoals we reeds zagen, had Geense milder opvattingen; hij was niet echt onkerkelijk en zeker niet antikerkelijk, doch onder het volk Gods als de boven bedoelden had hij toch ook wel zeer geliefde vrienden, ze waren zijn broeders in Christus.

Op een bepaalde dag waren er eens enige (onkerkelijke) geoefende kinderen Gods bij Geense geweest. 't Was verkwikkend; zeer stichtelijk en in broederlijke liefde en vrede ging de dag voorbij, doch bij het afscheid nemen kon één van de meest doorgewinterde onkerkelijken het niet laten om met een paar woorden te doen blijken, wat hij toch ook op z'n hart had. Want al was het, dat zij zeer hoge achting hadden voor het geestelijk leven van Geense: zijn omgang met het volk dat wel kerkelijk leefde en zelfs met enige voorgangers, was diep verborgen toch een spijtige zaak voor deze vrienden. Bij het afscheid nemen na deze kostelijke dag werd dus de wens geuit dat Jan nu toch ook eens hun zijde zou kiezen.

't Was bepaald niet verdraagzaam, want men bedoelde daarbij, dat Geense dan geen gemeenschap meer moest houden met die kerkmensen en bijv. met ds. Boone.

Geense mocht met deze zaak in het verborgene komen en kreeg er Goddelijk onderwijs over. De Heere bepaalde hem bij de gelijkenis van de vijf wijze en de vijf dwaze maagden. (Matth. 25) en Geense leerde, dat dit op de leraren in Gods Kerk sloeg en dat uit deze gelijkenis dus blijkt, dat God Zijn knechten zal zenden tot het einde der eeuwen toe.

Aldus onderwezen zijnde, bleef Geense dus bij zijn standpunt ten aanzien van het kerkelijk leven en liet z'n onkerkelijke vrienden hun gedachtengang, waar zij toch ook

niet af te brengen waren. Eens was er een gezelschap te Lekkerkerk en met verscheidene onkerkelijke kinderen Gods was ook Geense aanwezig.

Nu stond daar enige jaren in de Evangelisatie **ds. Kramp**, een echte bekeerde man, en juist op de avond van die dag preekte hij. Geense had alle achting voor Kramp als een kind van God, en hij hoorde hem meerdere malen, dus toen het op die gezelschapsdag avond werd, zei Geense ineens: "Hoor eens, we zijn aardig bij elkaar geweest, maar nu wordt het toch wel mijn tijd hoor; ik ga naar de kerk bij Kramp!"

Een aantal onkerkelijken waren onthutst van deze opmerking en wisten ineens niet, wat ze nu doen moesten. Vanwege de hoge achting, die ze voor Geense hadden, durfden ze niet over deze zaak te kibbelen en zonder meer meegaan naar de kerk was toch ook moeilijk als je gewend was om kerken en leraren te verachten. Geense begreep wel, dat hij verschillenden in een moeilijke situatie gebracht had, maar hij ging gewoon door. Het einde der zaak was, dat Geense in het kerkgebouwtje kwam met een heel groepje onkerkelijken. Ds. Kramp en de vaste kerkgangers zullen wel verwonderd opgezien hebben.

In enige eerdere stukjes over Geense hebben we reeds gezien welk een grote eerbied hij had voor de ambtelijke bediening in Gods kerk. Zoals te begrijpen is, hing hiermee samen, dat deze heilige man ook zeer huiverig en afkerig was van degenen, die ongeroepen zich indrongen in de dienst des Heeren. We zien dat thans uit zijn leven.

1. In zijn jongere jaren had Geense een tijd een knecht, Dingenis Gijssen genaamd. Hij kwam uit Hansweert. Op 9-jarige leeftijd verloor hij zijn vader en toen hij elf jaar was, werd hij reeds knechtje bij Geense. Hij was niet opgevoed onder de waarheid, doch de Heere gaf dat zijn verblijf bij Geense tot eeuwige zegen mocht zijn. Op zondag op een plaats liggende, ging dat knechtje ter kerk, doch Geense bleef in zijn schuitje 's morgens een preek lezen. Die jongen kon toen blijkbaar nog niet erg onderscheidend opluisteren, want uit de kerk komende was hij opgetogen over de prediking, die hij gehoord had en "Geense, u zou toch echt die leraar eens moeten horen! Daar zal u het vast wel mee eens zijn!" Geense was niet kleingeestig (de liefde handelt niet ongeschikte lijk) maar zeer vriendelijk, dus terwille van deze knecht, die hij wel graag mocht, ging hij 's avonds mee om die dominee te horen. Maar ach, wat viel dat tegen! De leraar kende geen vernedering des harten, dus in het grote gebed sprak de man zonder ware ootmoed en zonder de rechte eerbied tot dat Hoge Wezen, waarvoor Geense beefde. De man sprak in zijn gebed over dingen die hij wezenlijk niet wist (Job 42 : 3) en daar Geense immers een horend oor ontvangen had (Spr. 20 : 12) kreeg hij het benauwd onder dat gebed. Ernstig trachtte hij onder dat alles ook tot God te roepen, doch hij kwam zo in de engte, dat hij op een ogenblik verzuchtte: "Och, Heere, waar zijn we nou toch onder terecht gekomen! Is dat niet een spotter? Dan kunt Gij hem toch immers doen verstommen!"

Direct daarop verhoorde God deze verzuchting en de leraar verstomde werkelijk. Z'n gedachten verwarden en enige minuten kon hij voor de verbaasde kerkgangers geen woord uitbrengen. Zodra hij weer iets zeggen kon, zei hij, afstappende van z'n gebed: "Mensen, neem me niet kwalijk, maar ik kan niet verder!" En onmiddellijk daarop wijzende naar Geense: "Het komt door die lange schipper, die daar zit!"

Nu vermeldt de overlevering niet, of er toen door Geense of die dominee verder wat gezegd is, doch het was natuurlijk een zeer pijnlijk en opmerkelijk gebeuren voor de andere kerkgangers. Geense is toen met z'n knecht uit die kerk opgestapt en dit kennelijke voorval van het gebed eens rechtvaardigen, dat veel vermag, trof zo diep

in het hart van die knecht, dat het ook mede nog het middel mocht zijn, waardoor hij zaligmakend is toegebracht.

2. Het andere voorval was vele jaren later, in de laatste levensjaren van Geense. Er was te Krimpen een man, die buitengewoon godsdienstig was. Hij besprak een geestelijk leven en was vrijmoedig de zonden bestraffende, enz. Hij was vreemd en zenuwachtig, doch omdat hij altijd zo ernstig sprak, waren er toch heel wat mensen, die goede gedachten van hem hadden. Op een avond kwam hij bij Geense en ging met een vloed van woorden vertellen, hoe hij nu geloofde, dat hij moest gaan preken. Geense hoorde het verwarde verhaal lankmoedig aan, doch onderscheidde ook wel dat de man door een vreemde geest gedreven werd. De arme man was zo verkeerd de hoogte in gevoerd, dat hij kennelijk ook onbetamelijk sprak over de heilige dienst des Heeren. We weten niet wat hij letterlijk allemaal gezegd heeft, doch toen hij weer naar huis was, bleef Geense ontsteld achter en zei toen in vertrouwen tegen iemand, die ook in huis was: "Ik ben erg oud, dus ik zal het niet meer meemaken, maar je moet maar eens nakijken, hoe het nog eens met die man afloopt, want hij heeft de bediening geschonden."

Toen Geense enige jaren overleden was, is die man op wanhopige wijze gestorven en zeer velen die hem gekend hadden, hebben gebeeft, toen zij zijn dood vernamen.

3. Uit zijn boekje weten we, dat Geense een man met een groot geloof en een zeldzaam gebedsleven was. Men leze slechts dat verhaal van die Jan (een vrijgezelle broer van zijn eerste schoonmoeder), die, daar hij door God bij Geense op z'n hart gebonden was, van de tyfus zo men vast meende reeds gestorven was, doch als 't ware van het graf mocht weerkeren tot het leven en de gezondheid. Op bladzijde 25 lezen we ook van de bittere armoede en hoe Geense met een belofte zelf aan 't werk ging: aan een milddadige boer vroeg hij om hem met vijftig gulden uit de nood te helpen. Het hart van die man werd gesloten en Geense mocht onder God komen. Toen stond diezelfde boer hem op te wachten met f. 500,— in zijn hand: "*Die zijn van God en niet van mij; geef God die een!*"

Wij hoorden eens van een oude man, hoe Geense deze zaak zelf (dus mondeling) vertelde en dan besloot hij dat verhaal met een sluitrede, die in het boekje niet staat: "Toen leerde ik, dat ik in de weg van het werkverbond nog geen vijftig gulden kon loskrijgen maar dat de Heere mij in het genadeverbond toen ik er tussenuit was er vijfhonderd kwam te geven!"

4. Toen hij 31 jaar was, overleed Geense's eerste vrouw en toen hij later voor de tweede keer trouwde, was die tweede vrouw aanvankelijk een onbekeerd mens. Geense leefde echter als een geestelijk mens en zoals we van de Bijbelheiligen lezen, had ook hij zijn gebedstijden drie maal op een dag. Het geestelijke, de dingen der eeuwigheid bezetten zijn hart en de natuurlijke zaken kwamen achteraan. Dat viel voor die vrouw dus niet mee om met zo'n man te leven, want in haar hart lagen de zaken juist andersom. Blijkbaar waren er dan ook wel eens moeilijkheden tussen hen en daar Geense zijn vrouw helemaal kon begrijpen, zei hij dan wel: "Nou, vrouw, dat begrijp ik, hoor; je hebt echt gelijk. Met zo'n man is niet te leven!" Ze is ook weleens een daagje bij hem vandaan gelopen. Dan kwam ze toch bij hun kennissen en vrienden terecht. Die gaven haar dan weer allerlei mee voor het gezin, haar boosheid zakte weer en eer het avond was, stond ze met een tas met boodschappen op de wal te roepen. Geense haalde haar dan weer met de roeiboort op en dan ging het weer. Met lankmoedigheid, met geloof en in 't gebed zal Geense deze zaken wel aan de Heere

hebben opgedragen en, zoals men ons vertelde, heeft zijn tweede vrouw toch ook (evenals zijn eerste vrouw) een ander leven leren kennen en is in 1917 goed heengegaan.

5. Als er 's zondags bij Geense preek gelezen werd, dan deed hij vooraf een gebed en als hij dan in die dagen (of ook wel juist vóór dat preeklezen) hoorde van zieken op het dorp, dan droeg hij die zieken op aan Gods genadetroon. Of hij ze kende of niet; of die zieken werelds of kerks waren, hij was evenals zijn Meester, Die, als Hij de schare zag, met innerlijke ontferming bewogen was. Hij had iets van die zalving van die Barmhartige Hogepriester en met ontzag hoorde men de zielsroerende voorbeden en menigmaal bemerkte men (zoals dat ook van ds. Boone vermeld wordt) hoe zijn gebed door lucht en wolken heendrong en in de hemel verhoord werd, en bij die zieken werd die verhoring dan ook gezien.

We hebben een vrouw gekend, die aan zenuwtoevallen leed en slechts een paar minuten bij Geense vandaan woonde. Ze had maar een oppervlakkige uitwendige godsdienst, doch als ze dan een kwartiertje of een half uurtje van tevoren zo'n toeval voelde aankomen, dan kreeg ze het zo benauwd, dat ze geen raad wist. Als in doodsnoed ging ze dan eens angstig naar Geense en vroeg of hij voor haar wilde bidden. Vol medelijden met z'n medemens deed hij het, doch hij vermaande haar toch ook wel, dat zij zelf al kon ze het niet het gebed niet mocht nalaten.

Van verscheiden mensen hebben wij gehoord, hoe zij Geense hebben meegemaakt als man des gebeds en eenparig verklaarden zij, dat niemand onder al het oude volk zulk een gebed deed als Geense. Hij was zo diep ontdekt aan de verdorvenheid van zijn oude mens en dan kon hij met zoveel zelfverfoeiing zich verootmoedigen als de vuilste, de meest aardsgesinde en de meest vleselijke zondaar enz. zoals men het zich niet in kon denken van zulk een heilige man, maar het was toch in oprechtheid als in de tegenwoordigheid Gods.

Ds. Boone sprak eens op het werfje en tussen de kerkdiensten waren er wel een honderd of tweehonderd mensen, die in het ruim van het schip van Piet Kalle hun boterhammen aten. Boone en Geense aten er ook en zoals te begrijpen is, zei Boone: "Jan, nou ben ik hier om te preken, dus dat is mijn taak, maar hier bij 't eten moet jij toch voorgaan, hoor!"

Geense maakte wel bezwaren, want "hij kon dat niet" en "Boone stond toch in 't ambt," enz. doch Boone hield aan en hij deed het. Dat gebed was toen zodanig; van stof en as, dat zich onderwond om tot God te spreken en tegelijk zulk een spreken van een kind tot zijn Vader, zulk een aanbidding van een verzoend God in Christus, dat men zegt, dat alle aanwezigen ontroerd waren en men moet wel iets gehad hebben als de profeet Samuel, waarvan Psalm 99 immers zegt:

*Ook was Samuël
op Gods hoog bevel
biddend voor zijn volk, enz. (1 Sam. 7)*

6. Geense was ook gewoon, om bij het koffiedrinken een gebedje te doen, althans, niet altijd als er zomaar eens even iets gedronken werd, maar wel als het nu echt koffie met meer of minder koek erbij was, wat dus ook tot onderhoud des lichaams is.

Zo zijn er dus talloze bezoekers bij hem geweest, die zeer onder de indruk waren van een gebedje, wat Geense bij de koffie deed en dat doorgaans recht uit het hart kwam van deze zeer godvrezende man.

't Gebeurde ook weleens, dat er bezoekers waren, die niet oprecht in hun bedoelingen waren, of die met een ijdele nieuwsgierigheid juist kwamen om zijn gebed ook eens te horen. Geense had zeer fijne geestelijke voelhorens, dus hij doorzag vaak zeer veel bij z'n bezoekers en dan zei hij weleens tegen degene, die zijn huishouding deed: "Ik hoef nou geen koek, hoor!" Hij gebruikte dan dus maar weinig en deed dan geen gebed.

7. Er was in die dagen in NieuwLekkerland een dokter Slot, een goede arts, een vriendelijke aardige en ook algemeen geachte man. zover wij weten zal hij wel, zoals de meeste dokters, liberale opvattingen gehad hebben. Geense moest een rekeningetje betalen en belde aan. Denkelijk was het op een avond en de dokter ontving hem zeer vriendelijk en drong er ook sterk op aan, dat hij nu dan toch eens even bij hem en z'n vrouw koffie dronk!). Geense had daar wellicht niet aan gedacht, doch met zoveel vriendelijke aandrang wilde hij ook niet weigeren. Het echte christendom brengt de meest echte en innerlijke beschaving met zich mee, dus het oude volk wist goed, hoe zij zich moesten gedragen bij mensen van hogere stand.

Koffie met koek werd neergezet en de dokter en z'n vrouw praatten echt wellevend. Geense gaf gepaste antwoorden, doch al spoedig zei hij gaande minder; hij keek eens met een ernstig denkend gezicht naar z'n koffie en na nog een paar korte, wat afwezige antwoorden, zagen de dokter en z'n vrouw wel, dat Geense zijn Zeeuws dialect: 'O dokter, wat binne ons toch huchelaers!'"

Dokter Slot was verbouwereerd en daar Geense in het meervoud sprak, zei hij: "Ik ben toch geen huichelaar, Geense?"

"Nee dokter, ik bedoel alleen maar mezelf, ik ben een huichelaar, ik zelf, want ik ben gewend om thuis een gebedje te doen bij de koffie en nu zou ik het hier alleen uit mensenvrees nagelaten hebben!"

Dokter en mevrouw wisten nu helemaal niet meer, wat ze zeggen moesten, doch Geense hervond gauw de gepaste vrijmoedigheid en zei: "Maar kom, laten we dan nu toch maar Gods aangezicht trachten te zoeken, want, o, het betaamt ons toch zo, om Hem te erkennen!"

Verwonderd hoorde het doktersechtpaar toe en ongetwijfeld zal Geense hen ook wel op gepaste wijze hebben aangesproken betreffende hun zielen voor de grote eeuwigheid.

7. Verscheiden mensen, die Geense hebben gekend, herinneren zich een opmerkelijke uitspraak van hem. Blijkbaar zal hij dit gezegd hebben in de jaren na de eerste wereldoorlog, toen er ook een woningtekort was. Hij zei toen: "Ze klagen nu wel erg over woningnood, maar er zal eens een tijd komen, dat er in ons land vele huizen leeg zullen staan, terwijl de bewoners er dan niet meer zullen zijn."

Geense zag ook een tijd aankomen, waarin zeer velen zouden sterven aan de kanker. Dit laatste hebben ook anderen van Gods volk weleens gedacht en dan bracht men het wel in verband met het gebruik van kunstmest in de landbouw.

Er is een geschriftje: "Een overdenking over de toestand van Land en Kerk", geschreven door Pleun Kleijn, uitgegeven in 1933, het jaar waarin Geense dus is overleden. Daarin lezen we op bladzijde 23:

Ik denk heden aan een nog in leven zijnd oud christen van ruim tachtig jaren, die vanaf zijn achttiende jaar grote en veel bemoeienissen des Heeren heeft beleefd. Hij vertelde mij, dat hij vóór het uitbreken van de oorlog op een graf stond te spreken en toen het ongenoegen Gods zo laag op de aarde zag komen. (Niet, dat hij wilde profeteren; daarvan is hij afgekeerd, omdat daarin zo vaak gedwaald wordt). En is dat ongenoegen Gods niet openbaar geworden? En nu, zei hij, profeteer ik weer niet, maar

ik geloof zo zeker als ik hier op mijn stoel zit, dat ik het niet behoef te beleven, maar als men een jaar of vijftien verder is, dat de Heere een derde deel van de wereld zal verdoen en er huizen genoeg leeg zullen staan.

Ongetwijfeld bedoelt Pleun Klein hier ook de uitlatingen van zijn vriend Geense. Geense leefde ook zo vast overtuigd van de komende oordelen, dat hij op het eind van zijn leven aan huismoeders heel wat meters textiel, stof van een rol, meegaf met de waarschuwing: "Bewaar dat nou maar, want 't zal niet lang duren, of je kunt het heel goed gebruiken!"

We weten van een huismoeder, die er inderdaad in de tweede wereldoorlog plezier van had.

In die oorlog is ook ongeveer een derde deel der Joden uitgeroeid en hun huizen stonden leeg, en wat zal er verder geschieden?

8. Geense was niet overgeestelijk; hij had een open oog voor de geestelijke en ook voor de tijdelijke zorgen van zijn medemensen.

We ontvingen een brief van mevrouw De Jager, een dochter van Kee Mudde te Lekkerkerk en daarin verhaalt zij van de broederlijke liefde en de hartelijke belangstelling van Geense voor haar Godvrezende moeder, die ook veel zorgen had. Zij kwamen regelmatig bij elkaar, en zo kwam Geense ook eens, terwijl de kinderen van Mudde heel ernstig kinkhoest hadden. "Ik zelf had het zo erg, dat moeder elk ogenblik dacht, dat we erin zouden blijven. Daar kwam Geense in huis en zag de toestand aan en zoveel opening dat mijn andere zuster zei: ik geloof dat Jan Geense zo de Heere zag." De kinderen van Kee werden spoedig weer beter.

De brief vermeldt ook het volgende:

"Ze hadden dikwijls dezelfde noden, want onze vader was ook schipper en Geense was toen ook nog schipper. Vader was heel hard aan een ander zeil toe en zei tegen moeder: Nu kan ik niet meer varen, het is geheel kapot en het waait er straks helemaal af! Moeder zei, dat ze niets had om een zeil aan te schaffen en dat bracht in de nood, want vader moest toch varen! Moeder kwam bij Geense en die vroeg dan ook altijd naar de tijdelijke zaken, dus moeder vertelde van haar zorgen om een ander zeil. Geense zei: "Ach, m'n kind, ik zal je eens wat vertellen. Ik kon ook eens niet meer varen vanwege een heel slecht zeil en ik viel telkens op mijn knieën om de Heere aan te roepen en te vragen, hoe ik nu toch verder moest. Toen zei de Heere: "Kijk nu eens uit je luikje", en daar ging een schippertje voorbij, wiens zeil geheel aan flarden was en de Heere sprak: "Dit is ook een kind van Mij." En toen kon ik met mijn slechte zeiltje ook wel weer verder."

Kee Mudde en haar man Dirk, zijn ook in dat geval opmerkelijk uitgeholpen, "want vader bestelde een ander zeil en de zeilmaker kwam dat erop zetten. Die man at mee en zei: "nog een paar uurtjes, dan is het klaar en ik zou dan wel graag vast de helft van de kosten ontvangen." Moeder had haar bidvertrekje onder de zoldertrap en kwam daar niet vandaan om de Heere aan te lopen. Toen kwam vader in huis en zei: "We zijn uitgeholpen, want op 't kantoor riepen ze ons binnen en zeiden: Dirk, dat kun je toch niet betalen; we zullen het voorschieten en elk reisje dat je nu doet, houden we er wat af, tot het betaald is!"

Moeder zei: "Dat heeft God in hun hart gegeven." Ze deden namelijk nooit zoiets, als een voorschot ergens op geven. Veeleer spotten ze: "jullie hebben toch een rijke God!" Dan kreeg moeder echter eens in haar hart: de HEERE is het erfdeel van Levi." Nog een stukje uit de brief van mevrouw De Jager:

"Moeder ging eens naar Geense en trof hem aan op de dijk bij zijn huisje en zei: "Sta je wat naar de scheepjes te kijken?" Hij zei:

"Nee, ik zie wat anders, ik zie grote en zware wolken van oordelen over Nederland komen. Er komt een tijd, dat de vrucht uit de moederschoot levend weggedaan wordt." Moeder zei: "Maar Geense, dat kan toch niet! Of gaat dat dan met oorlog en verwoesting gepaard?" Hij zei: "Neen, ze zullen met mensenhanden, moedwillig het ongeboren leven vernietigen. Wat de beesten nog niet doen, dat zullen dan mensen doen!"

Wij leven nu vijftig jaar later en een allesverwoestende stroom van goddeloosheid als abortus provocatus enz., vervult ons land. Geense heeft dat dus zien komen en ongetwijfeld zijn zijn haren ten berge gerezen.

Als Kee Mudde naar Geense ging, wilde ze altijd iets voor hem meenemen. Op een keer kwam ze weer en gaf hem iets, doch Geense vermaande haar, dat ze dat echt niet doen moest in haar armoede: "Zoiets is toch voor je man en kinderen ook goed?" Kee antwoordde, dat de Heere in haar hart had gegeven: "Gij zijt schuldig elkanders voeten te wassen." Geense haakte daar gelijk op in en begon een heel gesprek over de voetwassing van de Heere Jezus, over de staat Zijner vernedering; dat Hij gekomen was als Eén, Die dient. En dat voor opstandelingen, die nooit naar God zouden vragen. Zo kregen ze dus weer, zoals gewoonlijk, een echt geestelijk gesprek met veel onderwijs.

We lezen in Gods Woord, hoe sommigen voor de majesteit en de heiligheid Gods hun aangezicht bewonden. Elia, van eerbied en vrees in 1 Kon. 19 : 13; David, in grote ellende en rouw in 2 Sam. 15 : 30 en 19 : 14. Ook lezen we er over in Jer. 14 : 3 en 4; daar is het van beschaamdheid onder het oordeel). De lezer achtte het dus geen vreemde zaak, dat de godzalige Martijntje v.d. Velden met Kee Mudde eens bij het scheepje van Geense kwamen en dat ze hem aantreffen met al de luikjes van het roefje dicht en een doek om zijn hoofd vanwege de bestrijders in z'n ziel, die hem steeds maar toeriepen, *dat hij geen heil had bij God*. Martijntje, gelovig ziende op de onveranderlijkheid en de trouw van God voor Zijn volk, zei: "Maar Jantjelief! Als de Heere Zelf eens even om de hoek verschijnt, dan is het toch van alle kanten weer licht en waar! Bij Hem is toch geen verandering of schaduw van omkering?" Met haar spreken in deze zin mocht Martijntje, onder God, het middel zijn, om Geense weer uit de banden te helpen en tenslotte hadden ze nog een aangename verlevendige samenspreking.

Hier werd dus heel zuiver vervuld, wat de geestelijke betekenis is van Pred. 4 : 9 en 10: Twee zijn beter dan één, want zij hebben een goede beloning van haren arbeid, want indien zij vallen, de een richt zijn metgezel op.

10. Geense wist uit zijn eigen jeugd (vóór zijn 17e jaar) hoe dwaas en ijdel het leven is in de wereld, die in het boze ligt. Hij heeft dan ook zijn dochters zo lang en zo veel als het kon, bij zich gehouden. Met zijn wijsheid wist hij wel, hoe al Gods volk tobde om hun kinderen niet in de wereld te laten gaan en hij steunde hen ook heel tactvol daarin. Als het feest was te Lekkerkerk, dan ging Dirk Mudde juist met z'n jongens de luiken van z'n scheepje teren en de dochttertjes waren aan het moedertje spelen, maar juist op zulke dagen kwam dan ook Geense met een zak op z'n rug met snijkoek, enz. Hij ging zo nog meer kennissen van hem langs, en een vrouw, die juist haar dochttertje een oranjestrik indeed, mogelijk om naar het feest te gaan, werd vermaand en gewezen op hetgeen zij bij de doop beloofd had. Geense was wel oranje gezind (we hebben gehoord, dat hij als oud-schipper ook altijd wel de vlag uitstak) doch de oranjefeesten zijn toch plaatsen der ijdelheid.

Kee Mudde ging eens met nog andere vrouwen naar Geense en al pratende, zei hij ook: "Ja, ja; alle wel uit Egypte geleid en door de Rode Zee gegaan, van het manna gegeten en uit de Steenrots gedronken, doch in het merendeel heeft God geen welgevallen gehad en die zijn nooit in Kanaän gekomen." Dit gezegde sloeg bij een vrouw zo naar binnen en zij kwam zo in arbeid aangaande haar ziel, dat ze er ziek van werd. Ze werd zeer geschud, want zij zag, dat zij met hetgeen ze vóór die tijd ondervonden had, God niet kon ontmoeten. Dit werd een doorgaande zaak en zij is ook tot ruimte gekomen. Dat was ene vrouw Slingerland; haar meisjesnaam was Elizabeth Kalkman.

11. Nog een opmerkelijke zaak uit het geestelijke leven van Geense, zoals we het uit overlevering gehoord hebben:

Geense was eens op een gezelschap waar veel geoefende christenen waren. Zij spraken over de Waarheid, niet alleen zoals de Heilige Schrift die openbaart, doch ook de Waarheid, zoals zij die onderwerpelijk geleerd hadden. Zij spraken over het grote goed, dat God heeft weggelegd voor degenen, die Hem vrezen en dat spreken was niet alleen in beschouwende zin, maar ook over de onderscheiden wegen die de Heere met hen gehouden had en op hoedanige wijze zij dat grote goed deelachtig waren geworden.

Er was een man in dat gezelschap, die vertelde, hoe hij voor enige tijd op een geestelijke wijze had mogen proeven en smaken, de vrede, die alle verstand te boven gaat. Hij mocht geloven, dat God nooit meer op hem toornen of schelden zou en hij had gevoeld hoe hij wezenlijk vrede met God had; ja ook vrede met de schepping Gods, met de stenen en met het gedierte des velds.

't Was voor die man een voorproefje geweest van de nieuwe aarde en als een klein uitwendig blijkje van de vrede, die hij smaakte, was er op diezelfde tijd ook een vogeltje op hem komen zitten; er was bij die man vrede met dat diertje.

Geense hoorde dit aan en viel er geheel bij. Hij wist ook wel uit ondervinding, wat die vrede Gods was, doch op dat ogenblik had hij het niet zo in z'n ziel als die man, die er van vertelde. Hij werd heilig jaloers en van stonde af aan ging z'n hart er naar uit, om ook nog weer eens een blijkje van Gods te mogen ervaren, om die zekerheid en die vrede nog weer eens te mogen smaken. En God hoorde deze verzuchting van Geense, doch daar God een wonderdoend Wezen is en nooit na te rekenen of te bepalen, kwam de verhoring ook hier weer geheel anders als hij ooit had kunnen denken.

Korte tijd daarna was Geense met zijn scheepje in Antwerpen en liep hij in een drukke straat temidden van een grote menigte mensen. Hij zal zich wel in een dubbele zin als een eenzame vreemdeling gevoeld hebben in dat gewoel der mensen en hij zal op dat ogenblik niet hebben kunnen geloven, dat de Heere hem daar gadesloeg, zijn verzuchting wist, en ook niet, dat God temidden van die mensenmenigte in die Roomse stad ook nog Zijn volk had.

Door Gods Geest mocht hij dit alles echter toch onverwachts op een wonderlijke wijze ondervinden, want plotseling werd hij vanuit de schare op z'n rug getikt en hij draaide zich om. Een vrouw, die hij nooit gezien had, sprak (en voor Geense was het, alsof God door haar tot hem sprak): "*Man! Die Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn...!*"

Van verwondering zal Geense haar wel niets hebben kunnen antwoorden, doch het hoefde niet ook, want zij was op hetzelfde ogenblik weer verdwenen uit zijn gezicht en hij heeft haar ook nooit meer gezien.

De zaak was echter van God het was de verhoring op zijn zuchten en het liet veel na: de vrede Gods in zijn hart.

Geense had dus een bijzonder nauwgezet leven en was geoefend in de genade. We hoorden, dat het weleens gebeurde, dat hij op een zondag, zo tegen de middag eens opmerkte: "Nou is er vanmorgen nog geen wereldse kraai in m'n hart geweest!"

't Gebeurde echter ook wel, dat hij zoveel te stellen had met de smet der zonde en dat hij zo diep ontdekt was en zag, hoe de verdorven oude mens overal tussen kroop, dat hij in z'n schipperstaaltje uit de grond van zijn hart klaagde: "Een groot oorlogsschip zou mijn vlees niet kunnen laden!"

Deze zelfde diepe ontdekking bracht hem er ook toe, dat hij op het eind van z'n leven eens zei, dat hij wel wist, dat zijn zonden vergeven waren en dat hij de kwitantie in z'n hart ontvangen had, maar "o, als hij die kwitantie nu eens zou moeten tonen; zou dat schrift dan nog wel te lezen zijn?" 't Papier was zo beduimeld en vuil geworden door alles wat er sindsdien weer gepasseerd was!

Tenslotte nog enige zaken over Geense's familierelaties en over zijn kinderen.

Toen Geense bekeerd werd (1865 of '66), was ds. Ledeboer reeds overleden (1863). Uit Geense's boekje is op te maken, dat hij de vreze Gods bij zijn ouders noch bij zijn schoonouders vond. Echter de vader van Jozina Pekaar – moeder van Jan Geense – was een Godzalig man. Deze was bevriend met ds. L.G.C. Ledeboer.

Met Maria van Noorden trouwde Geense op 7 april 1870. Zij kregen samen vier dochtertjes: Jozina op 3 maart 1871, Pieterella op 12 dec. 1874 te St. Maartensdijk, Janna Jacoba op, 27 dec. 1875 en Adriana Cornelia op 5 april 1877. Een zoontje van Geense stierf voor zijn eerste verjaardag.

Op 14 jan. 1879 ging Maria in de eeuwige rust (zie Geense's boekje, pag. 26) en Geense bleef dus met vier kinderen als weduwnaar achter; de oudste was nog geen acht en de jongste nog geen twee. Hij moest varen voor de kost en de opvoeding van zijn kinderen zal hij denkkelijk aan zijn moeder of schoonmoeder niet hebben willen overlaten. In deze zeer moeilijke situatie heeft Geense dus geen jaar gewacht eer hij met zijn tweede vrouw, Jannetje Vercijs (Het naschrift in Geense's boekje zegt foutief Jannetje Zeist) trouwde, doch z'n eerste vrouw was hij beslist nog niet vergeten.

In "Enige gedichten" schrijft Geense op 30 dec. 1879 nog over de droefheid in z'n hart over z'n overleden vrouw, doch dan is hij reeds weer getrouwd. Over zijn tweede huwelijk schreven we eerder al eens iets. In zijn boekje vermeldt Geense niets over zijn tweede huwelijk, doch toen Jane in 1917 overleed was er goede hoop, dat zij eeuwig behouden was.

Bij zijn tweede vrouw kreeg Geense ook een dochtertje, Cornelia, in 1880.

In het gezin van Jan Geense heeft de Heere ook wel genade verheerlijkt. Zoals Geense zelf in zijn boekje beschrijft, verloor hij z'n dochter Pieterella op 17-jarige leeftijd. We lazen een brief, die Geense aan C. Stam schreef, uit Waarde, toen Pietje bijna stervende was en ook één van enkele dagen na haar begrafenis (uit Hansweert, 22 juni 1892). Hij meldt dan wel van de werkzaamheden, die hij eerder al eens had over dat meisje en te geloven gekregen had dat ze jong van alle verdrukkingen verlost verlost zou zijn. In die dagen van haar sterven en begraven is hij echter zeer bestreden. Hij wordt geslingerd tussen hoop en vrees en kon in al zijn ellende er niet doorheen zien. Uiteindelijk mocht hij later toch wel geloven, dat Pietje goed heen was.

Geense's oudste dochter Jozina is getrouwd met ene Marien Buys. Ze had ook een gezin met kinderen, doch is in 1918 of 1919, dus op 47 of 48-jarige leeftijd overleden. We weten hier zeer weinig van, doch voor haar moet Geense (zoals wij hoorden) ook wel goede hoop gehad hebben. We hoorden, dat Geense later over deze overleden

dochters weleens uitdrukte: "Jozina was een bekommerde vrouw en Pieterella een zuchtend zieltje." M. Buys en z'n gezin hebben na het overlijden van Jozina helaas geen contact meer met Geense onderhouden.

Geense's derde dochter, Janna Jacoba, is een godzalige vrouw geweest. In haar jonge jaren reeds begenadigd, trouwde zij later met Piet Kalle (uit een Zeeuwse schippersfamilie).

Na een diepe weg van ontdekking was haar Christus niet alleen geopenbaard maar ook geschonken. Haar hart werd vervuld van de lof des Heeren en haar tong met gejuich van heilige blijdschap: De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan.

Toen het haar in die dagen gegeven werd, dat zij naar een gezelschap te Rotterdam mocht, waar velen van het geofende volk waren (toen waren er nog zo veel), was zij wel verblijd, dat zij "met d' oprechten onderling" van Gods wegen zou kunnen spreken, maar tegelijk ook zeer bezorgd dat God de eer soms niet zou ontvangen. Er was ongeveer niemand die haar kende en bij het begroeten, maakte ze ook maar niet duidelijk wie zij was. Zij raakte die dag ook aan het vertellen en daar men haar niet kende, werd er ook nog wel eens gevraagd, wie zij nu toch eigenlijk was. Zij antwoordde echter: "Dat zal ik wel zeggen, als ik uitgepraat ben!" Men vond dit wel wat vreemd, maar het gesprek ging verder en hetgeen zij verhaalde droeg zó onmiskenbaar en zó zuiver het zetel van Gods Geest, dat al het oude volk met diepe ontroering de grote daden Gods aan haar gewrocht, geloofden. "En zij verheerlijkten God in haar."

Toen zij dan bevond, dat Gods volk haar overnam en God loofde om Zijn werk, zonder te letten op haar naam en afkomst, gaf zij te kennen wie zij was en zei: "Ik ben een dochter van Jan Geense, die in Nieuw-Lekkerland woont. Mijn vader is erg bekend onder het volk op allerlei plaatsen en hij is ook erg blij met de genade, die God mij geschonken heeft. Ik heb dit vandaag niet van te voren willen zeggen, want anders hadden jullie het misschien van mij geloofd vanwege de naam van m'n vader en dan had God de eer niet gekregen, en dat zou mij zo'n smart doen."

Deze Janna had een zoontje, **Jantje Kalle**, dat maar vijf jaar geworden is. Dit kind had, heel opmerkelijk, verscheiden keren gezegd: "Ik word nooit oud; ik zal geen oude man worden." Op een avond bij het naar bed gaan, zei hij heel nadrukkelijk: "Dag pa, dag moe! Dit zeg ik nou nooit meer hoor!"

De andere morgen bleef Jantje wat langer slapen, dus met schrik herinnerde Janna zich, wat hij de vorige avond zei en ging naar zijn bed, doch hij kwam gewoon gezond uit bed. Nu lagen zij met hun schip in Dordt en langs zij hen lag het schip van de ouders van Kalle; dat waren beiden godvrezende mensen. Janna zei: "Als Jantje nu gauw z'n boterhammetje at, dan zouden ze hem overdragen naar het schip van opa en oma Kalle" en dat gebeurde.

Even later trof hen echter ontzettende schrik en smart, want Jantje was al spelende in het roefje op een trapje geklauterd en viel slechts een paar tredjes naar beneden, doch viel op een zodanige wijze, dat hij dood bleef liggen. 't Was een aanvallig lief kind, dus de smart van ouders en grootouders was ontzaglijk. Met het gestorven kind aan boord, voeren ze die dag nog naar Lekkerland, doch deden aan Geense eerst met een telegram bericht van hun vreselijk verlies.

Geense was toen die dag in arbeid, biddende en worstelende, om te mogen weten of het kind ook behouden was. En God gedacht aan Zijn verbond en gaf Geense te geloven, dat Hij de God, ook van dit zaad was. Echter werd dit ook al weer heel spoedig bestreden door de vorst der duisternis en eer Kalle met het schip aankwam,

had Geense in z'n tobben en worstelen toch met een zekere vrijmedigheid des geloofs om een tekening gevraagd: als hij het kind zag, en het zou nog een zucht laten, dan zou dat de bevestiging zijn, van hetgeen hij met vreze mocht geloven.

Spoedig ging Geense aan boord en stond met de diepbedroefde ouders bij het lijkje en duidelijk ontweek toen nog de laatste lucht uit de longetjes, waarop Janna zei: "O vader, hij zucht nog, dus hij leeft nog!" Maar Geense zei: "Nee, hoor kind, Jantje is gestorven, maar dit is het tekening dat ik gevraagd heb. Hij juicht nu voor de troon!"

Janna is zelf ook nog voor Geense gestorven, dat was in 1932, dus zij moet 56 jaar geworden zijn. Geense was natuurlijk zeer aan deze dochter verbonden en kwam op haar sterfdag aan haar bed (hij, was dus 84). Zij was ruim gesteld en mocht gelovig de zaligheid inwachten.

Christus zeide: In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zou Ik het u gezegd hebben: Ik ga heen om u plaats te bereiden; enz. Janna vertelde haar vader, hoe ze gezien had: de heerlijkheid, die haar wachtte en: "ik heb er moeder al gezien en Jantje was er ook en moeder Jane heb ik er ook gezien. Mijn plaats is bereid, maar joe en mien plekje waren nog open!" Geense zei: 'O, mien kind, mien kind!...' want hij durfde zo ruim altijd niet te spreken, ziende op z'n oude mens en door bestrijdingen en ongelooft.

Vlak voor haar sterven vroeg Geense nog eens hoe het met haar was en ze antwoordde: "De Koning gaat maar in en uit...!" Zij verheugde zich dus in God, haar Zaligmaker en zo blies zij haar laatste adem uit.

De jongste twee dochters hebben Geense nog vele jaren overleefd: Adrie, die nooit getrouwd is en tot z'n dood bij Geense in huis was en Cornelia die met Ezra Kalle (broer van Piet Kalle) getrouwd was en ook een flink gezin had.

Het einde

Geense zag altijd tegen de dood op. Hij had wel de zekerheid des geloofs, doch de scheiding van lichaam en ziel, twee vrienden, die zo nauw verenigd waren, dat deed hem toch huiverig tegen het sterven aankijken en hij legde dat vaak voor de Heere neer. De Heere gaf hem zijn bede, want, zoals in het voorwoord en ook op de laatste bladzijde van zijn boekje vermeld wordt, overleed Geense op zondagmorgen 7 okt. 1933 (dus 84 jaar oud) in een slaapberoerte. 't Was om zeven uur en Kee Mudde, die op zondag ook altijd tijdig opstond, zag in een gezicht, dat hij afgelost werd uit dit leven en door de poort ging in het nieuwe Jeruzalem en met verwondering zag zij haar oude vriend in de heerlijkheid.

Op donderdag 11 okt. werd Geense onder grote belangstelling te Nieuw-Lekkerland begraven. Sprekers waren, W. Blaak, Pl. Kleijn en Vijverberg. Er lag een steentje op zijn graf in het voorste gedeelte van de begraafplaats bij de watertoren. Inmiddels is dit steentje door Gemeenteopdracht verwijderd.

Er bestaat geen foto van Geense, want evenals bij velen van het oude volk, deed de vreze Gods hem wijken, ook van datgene, waar mogelijk zonde in kon zitten en zo wilde hij ook niet op de foto.

Hij was flink, wat lang van postuur, zware wenkbrauwen en een ringbaard en doordat hij altijd ernstig keek maakte hij bij een eerste ontmoeting een wat stugge indruk, doch al spoedig men een vriendelijk en vredelievend karakter. Hoewel hij soms voor een tijd weinig wilde praten. Dat leverde hem de bijnaam op: *de grote zwijger*.

De nabestaanden hebben na Geense's overlijden het boekje over zijn leven laten uitgeven. Geense heeft dat boekje reeds geschreven toen hij nog maar op middelbare leeftijd was. Toen hij dus oud was, lag het geschrevene alweer heel wat jaren als een handschrift in zijn huisje en op zekere dag zaten een paar dochters van hem erin te lezen. Toen op deze wijze zijn aandacht ook weer eens op zijn geschrift van eertijds viel, las hij het ook nog eens door, doch hij scheurde er ook verschillende bladzijden tussen uit. Kennelijk waren dat zaken, die hij zodanig beschreven had, dat hij later moest zeggen: daar zat ik weer "met mijn bedorven ik" tussen of mogelijk heeft hij het alleen maar gevreesd.

Wij vernamen dit (van dat uitscheuren van die bladzijden) van een kleinzoon en zo wordt het toch wel wat begrijpelijker, dat die levensbeschrijving wat onsamenhangend in elkaar zit: het zijn maar de overgeschoten bladzijden.